

Världen år 2025

**Framtida utmaningar för
Europeiska unionen**

***DISKUSSIONSUNDERLAG
NOVEMBER 2007***

www.ein.eu

Världen år 2025

Framtida utmaningar för Europeiska unionen

Innehåll

Förord	4
Inledning	5
Sammanfattning	6
I. Ett Europa som är tillfreds med sig självt	10
II. Framtida globala utmaningar	12
III. Politiska handlingsalternativ för Europa på nyckelområden	16
Globaliseringen och den digitala ekonomin	16
Demografi och invandring	20
Terrorism och säkerhet	25
Energi och miljö	31
IV. Konsekvenser för Europeiska unionen	36
Europeiska styrelseformer: värderingar, identitet och gränser	36
Det transatlantiska partnerskapets avgörande roll i en multipolär värld	41
V. Slutsatser	46

FÖRORD

Världen år 2025: Framtida utmaningar för Europeiska unionen är ett viktigt bidrag till beslutsprocessen inom europeisk center-högerpolitik. Det är ett anmärkningsvärt arbete och resultatet av ett stort antal människors insatser inom *European Ideas Network* (EIN) - den tankesmedja som sponsras av EPP-ED-gruppen och som syftar till att föra samman politiker och rådgivare, akademiker, utomstående experter och företrädare för det civila samhället.

Det senaste året har nätverkets medlemmar, tankesmedjor och politiska stiftelser arbetat i tolv tematiska arbetsgrupper och sju specialgrupper för att ingående analysera de aktuella frågorna och överväga möjliga politiska svar på dem. Sammanträden har hållits runtom i Europa - i Bryssel, Paris, London, Berlin, Budapest, Haag, Bonn och Madrid - och även i Washington DC, med det årliga sommaruniversitetet, som detta år hölls i Warszawa, som höjdpunkt.

Detta diskussionsunderlag är ett viktigt nytt EIN-initiativ och ger Europas ledande center-högerpolitiker nya insikter om framtida handlingsalternativ, utmaningar och möjligheter på längre sikt än vad som är vanligt. Det är i alla avseenden öppet för diskussion, och vi välkomnar kommentarer, så att analysen och slutsatserna kan utvecklas och finslipas.

Det är min förhoppning att detta dokument allmänt kommer att ses som ett viktigt och konstruktivt debattinlägg och att det kommer att stimulera till en bred diskussion om de nyckelfrågor som behandlas.

*Joseph Daul, ledamot av Europaparlamentet
Ordförande för EPP-ED-gruppen*

INLEDNING

Ett bevingat ord lyder: det finns något som är starkare än all världens arméer och det är en idé vars tid har kommit.

När vi nu står på tröskeln till det tjugoförsta århundradets andra årtionde, har världen blivit en plats där man sekundsnabbt kan skicka meddelanden till alla världens hörn, där nyheter sprids i globala medianätverk med ett knapptryck och där gränser betyder mindre än de någonsin gjort i nutidshistorien.

De senaste 500 åren har européerna varit tongivande när det gäller idéer, vetenskap och demokrati, och rättsstaten har varit den princip som legat till grund för våra samhällen. Men saker och ting håller på att förändras.

Aldrig tidigare har vetenskapliga och politiska idéer kunnat spridas så fritt. Det tjugonde århundradet med dess stora omvälvningar till följd av de ideologiska konflikterna upplevs redan som avlägset.

Takten i denna förändring överrumplar många. En del uppskattar de nya förutsättningarna, medan andra endast räds deras negativa konsekvenser och inte känner sig delaktiga.

Globala problem kräver i allt högre grad globala lösningar. Ingen kan förneka att dessa förändringar sker, inte heller att många av dem är oåterkalleliga.

I Europa har vi de senaste 60 åren framgångsrikt hittat sätt att lösa våra tvister och tillsammans främja gemensamma värderingar och välfärd.

Nu gäller det att göra sig en föreställning om framtiden, som i bästa fall kan vara otydlig när det handlar om specifika långsiktiga mål. De närmaste 50 åren bör vi dock öka våra ansträngningar för att bistå dem som blivit kvar utanför västvärlden och hjälpa dem att ansluta sig till oss. Detta kommer att vara till ömsesidig nytta och bidra till ett välmående och stabilt Europa.

Det går inte att göra någon exakt bedömning av vilka förhållanden som kommer att råda 2025. Historien är full av exempel på misslyckade försök att förutsäga framtiden, såsom Romklubben eller Hudsoninstitutets berömda rapport från 1967 som inte tog någon notis om utvecklingen av mikrochipet.

Men genom att samla information och erfarenheter kan nätverk föreslå vilken den bästa vägen framåt skulle kunna vara genom att de helt enkelt uppmuntrar till en så bred diskussion som möjligt om grundläggande idéer, faktiska förhållanden och handlingsalternativ. På det viset kan regeringar fatta beslut som de flesta medborgare kan ställa sig bakom.

Det är mot denna bakgrund som nätverket har utarbetat detta diskussionsunderlag efter ett brett samråd, i syfte att presentera tankar och idéer om de största politiska utmaningarna i framtiden och om hur Europeiska unionen bör möta dem.

*James Elles
Ordförande för EIN
oktober 2007*

SAMMANFATTNING

Under 2007 startade *European Ideas Network* ett omfattande projekt för att identifiera de viktigaste utmaningar och handlingsalternativ som beslutsfattare inom EU och dess medlemsstater kommer att ställas inför under de närmaste 20 åren och för att utveckla framsynta idéer som svar på dem. Projektet syftar till att göra idéprocessen inom europeisk center-högerpolitik enhetligare.

I detta dokument ställs frågan om vilka utvecklingstendenser vi kan förvänta oss de närmaste 20 åren som, när vi identifierat dem klart och tydligt, gör att vi kan fatta de beslut som är nödvändiga för att vi européer ska behålla vårt välstånd och fortsätta att inta en global ledarroll. Det går inte att göra någon exakt bedömning av vilka förhållanden som kommer att råda 2025. Men genom att samla information och erfarenheter kan nätverk föreslå vilken den bästa vägen framåt skulle kunna vara genom att de helt enkelt uppmuntrar till en så bred diskussion som möjligt om grundläggande idéer, faktiska förhållanden och handlingsalternativ. På det viset kan regeringar fatta beslut som de flesta medborgare kan ställa sig bakom.

Det är mot denna bakgrund som EIN-nätverket har utarbetat detta diskussionsunderlag i syfte att presentera tankar och idéer om de största politiska utmaningarna i framtiden och understryka vilka åtgärder som behöver vidtas av de politiskt ansvariga. Dokumentets sex viktigaste slutsatser är följande:

1. - Takten när det gäller de frågor som diskuteras ökar snabbt, och det sker nu en övergång från konstitutionella aspekter till framtidens globala utmaningar. Under de senaste 60 åren har vi européer framgångsrikt hittat sätt att lösa våra tvister och tillsammans främja gemensamma värderingar och välstånd. Men förändringstakten ökar samtidigt som frågor nu blir allt globalare och kräver globala lösningar. Intrycket är att Europa inte reagerar tillräckligt snabbt på dessa förändringar.
2. - Dessa framtida utmaningar är både vitt- och djupgående. De är också långsiktiga till sin karaktär och kan därför inte lösas genom någon mirakelkur. Därför gäller det nu att göra sig en föreställning om framtiden.
3. - I denna föränderliga globala miljö kan ingen medlemsstat ensam klara utmaningarna. Europeiska unionen och medlemsstaterna måste spela en viktig roll när det gäller att bidra till och öka förståelsen av vad dessa utmaningar kommer att innebära för EU-medborgarna och uppmuntra dem att se på framtiden med optimism och tillförsikt.
4. - I en multipolär värld måste Europa upprätthålla förbindelser med alla aktörer, men närmare transatlantiska band kommer att krävas om man ska kunna möta utmaningarna, särskilt när det gäller ekonomi, energi/miljö och säkerhetsfrågor. En ny struktur på det transatlantiska partnerskapet kommer att behövas. Dessa utmaningar kommer att hanteras bättre från västlig utgångspunkt om det transatlantiska partnerskapet förstärks för det ändamålet. Förstärkt transatlantiskt samarbete om den ekonomiska politiken och regleringspolitiken och avskaffande av de återstående icke-tariffära hindren för handel och investeringar kommer att krävas för att den transatlantiska marknaden ska fullbordas.
5. - I en globaliserad värld som bygger på den digitala ekonomin kommer individen att vara den viktigaste beståndsdel. Detta betyder att EU:s och medlemsstaternas byråkratiska etos måste anpassas, så att de europeiska

styrelseformerna följer med sin tid. Medborgarna använder sig av de nya teknikerna för att utkräva ansvar av politiker, diskutera idéer och verka för politiska förändringar.

6. - EU bör nu vara mindre inriktat på att utvidga gränserna österut. Europa har förlorat tid i den så kallade konstitutionella processen de senaste fem åren och inte gjort tillräckligt för att anpassa sig snabbare till en värld präglad av hård ekonomisk konkurrens, allvarliga strategiska hot och genomgripande tekniska och kulturella förändringar. EU:s gränser bör nu fastställas, och man bör besluta om en längre tidsperiod för konsolidering av unionens inre sammanhållning, så att EU-medborgarna kan känna en verklig europeisk identitet. På det viset skulle man kunna göra en samlad insats för att möta de framtida utmaningarna, utan att ständigt distraheras av en utvidgning av unionen, som kan minska dess möjligheter att hävda sig som global partner. En definiering av EU:s gränser skulle inte innebära slutet på utvidgningsprocessen, utan föranleda EU att i högre grad se till sina egna intressen först - sin integrationsförmåga - i stället för att låta varje stat som så önskar ansluta sig.

I detta dokument behandlas mer ingående fem viktiga politikområden, inom vilka man måste ägna mer tid och kraft åt att ta itu med brådskande frågor som inte kan skjutas upp längre:

➤ Konkurrenskraft och den globala ekonomin

Globaliseringen åstadkommer en snabb, världsomspännande förändring av styrkeförhållandet mellan länder. Kina och Indien kommer sannolikt att stå för 50 % av världens BNP 2060, vilket de för övrigt också gjorde 1820. Asiens pånyttfödelse som ekonomisk stormakt innebär en enorm utmaning för Europa. Det kommer an på européerna att avgöra om Europas relativa tillbakagång jämfört med Asiens uppgång de närmaste 20 åren bara är resultatet av en upphämningsprocess eller om Europa definitivt håller på att halka efter yngre och mer dynamiska nationer.

Det finns bara en tänkbar strategi för att förskona Europa från de katastrofala politiska konsekvenser som en sådan utveckling skulle få. Europa måste gå i främsta ledet i informationsåldern. Det måste på ett framgångsrikt sätt bemästra kunskapsekonomin, eftersom informationstekniker numera sätter sin prägel på alla politikområden. Det är ingen lätt uppgift. Huruvida man lyckas vända trenden är i grunden en fråga om utbildning, innovation och entreprenörsanda. För det ändamålet måste Europa göra sig av med de stelheter och merkantilistiska bestämmelser som hindrar utvecklingen av en dynamisk företagarmentalitet. Om Europa vill dra nytta av alla de möjligheter som en fortsatt globalisering kommer att erbjuda de närmaste 20 åren, är ökad konkurrens inom nationella utbildningssystem och på global nivå en tvingande nödvändighet. Detta bör vara unionens huvudprioritering till 2025.

➤ Demografi och invandring

Det svåraste och mest grundläggande problemet i Europa är de låga födelsetalen. I världen som helhet är födelsetalet för närvarande 21 barn per 1 000 invånare och år; i Förenta staterna uppgår födelsetalet till 14 och i Europa till 10. Om det genomsnittliga antalet födselar ökade från 10 till 11 per 1 000 invånare, skulle Europas folkmängd åtminstone stabiliseras, men det skulle inte uppväga minskningen av befolkningen i arbetsför ålder. En ännu större ökning av födelsetalen krävs för att förhindra att den arbetsföra befolkningen minskar. Enligt nyligen gjorda studier kommer EU:s befolkning att minska med ytterligare 30-40 miljoner människor varje årtionde från och med nu, om fertiliteten ligger kvar på dagens låga nivå. Om dessa trender håller i sig, kommer

det att få allvarliga effekter på alla aspekter av livet i Europa, till exempel när det gäller pensioner, transporter och bostäder.

För att hantera både de utmaningar och möjligheter som följer i de demografiska förändringarnas spår, kommer de europeiska beslutsfattarna att behöva stimulera högre födelsetal, höja pensionsåldern, öka sysselsättningsgraden, verka för ökad produktivitet hos den befintliga arbetskraften, stimulera deltidsarbete och främja arbetstagarnas anpassningsförmåga med hjälp av rättsliga och ekonomiska incitament.

Vad beträffar invandring kommer EU-länderna att behöva ompröva sin politik när det gäller legal invandring, som framför allt är inriktad på okvalificerad arbetskraft, och åtminstone delvis ersätta den med en politik som underlättar invandring av kvalificerad arbetskraft. Ansträngningar bör göras för att höja kompetensen hos invandrare som varit bosatta länge i landet och utnyttja deras flerspråkighet och deras kunskaper i interkulturell förståelse. Åtgärder måste vidtas för att göra Europa attraktivare än övriga världen för att på det sättet locka kvalificerade arbetstagare, få dem att stanna kvar och vända kompetensflykten. Slutligen måste man grundligare än tidigare angripa de specifika problemen med den andra generationens integration, vilket ligger i både invandrarnas och den inhemska befolkningens intresse.

> Terrorism och säkerhet

Det tjugoförsta århundradets marknadsdemokrati har gjort informationskällor tillgängliga, medfört nya kommunikationssystem och underlättat resandet, internationella nätverk och studerandes rörlighet i en omfattning av aldrig tidigare skådat slag. Under de närmaste 20 åren kommer sådana utvecklingstendenser att öka exponentiellt. De har skapat en ny slags fiende som missbrukar informationsfriheten, kommunikationsfriheten och resefriheten. Det nya hotet återspeglar Internetålderns mångfald. Demokratien attackeras genom en "cybermobilisering", där potentiella anhängare värvas runtom i världen.

Deras taktik går ut på att först undergräva och sedan förstöra de demokratiska staternas moraliska överlägsenhet, till exempel genom att försöka tvinga dem att överge rättsstatsprincipen för att upprätthålla lag och ordning. Denna formlösa fiende undviker en direkt konfrontation med de demokratiska staterna och föredrar i stället att provocera dem till en dubbelmoral och till åtgärder som får de moderata krafterna i nyckelregioner att fjärma sig från dem och som försvagar deras inhemska stöd.

Det finns inga mirakelkurer när det gäller terrorism. Politisk beslutsamhet, motståndsvilja hos befolkningen, användning av alltmer raffinerade och sofistikerade metoder i terrorismbekämpningen, undanröjande av legitima orsaker till missnöje och marginalisering av terroristernas sak kan sammantaget skapa förutsättningar för att avvärja terroristhotet. Men nyckeln till framgång i kampen mot det globala upproret skulle kunna vara att man möter attackerna på olika skådeplatser med olika medel och att man bygger upp effektiva rättsstater som kan skapa fördelar för medborgarna och inrätta demokratiska institutioner. Unionen måste fortsätta att prioritera att främja demokrati och mänskliga rättigheter runtom i världen.

Alla européer måste vara medvetna om hur viktigt det är att de kämpar för sina värderingar och försvarar dem mot alla former av terroristhot. Därför är ett nära samarbete som bygger på denna gemensamma förståelse mellan de olika regeringarna grundläggande.

En viktig utmaning för de demokratiska samhällena i Europa kommer att vara att politiskt och ekonomiskt integrera de grupper i samhället som för närvarande känner sig utestängda och bittra. Åtgärder måste vidtas för att främja en interkulturell dialog, stärka de moderata muslimernas ställning och isolera extremister.

Alla dessa uppgifter kräver ett tydligt ledarskap som balanserar eventuellt ytterligare nödvändiga säkerhetsåtgärder mot bekännelsen till de demokratiska värdena och individens frihet.

➤ Energi och miljö

Utmärkande för den period som vi för närvarande befinner oss i är den höga förändringstakten och den allmänna uppfattningen att klimatförändringarna inte är ett naturligt fenomen.

Det mest radikala sättet att reagera på klimatförändringarna är att försöka stoppa dem helt och hållet genom användning av Kyotomekanismerna. Det finns dock en potentiellt produktivare alternativ politik som går ut på att man väljer en "anpassningsstrategi" som bygger på föreställningen att man kan komma till rätta med klimatförändringarnas utmaningar genom tekniska framsteg. Forskning och investeringar behövs för att finna nya tekniker som kan förbättra hur vi i västvärlden, och våra grannar runtom i världen, lever i och med vår miljö. En mer lovande strategi skulle med andra ord inte bestå i en underminering av den ekonomiska tillväxtens och den tekniska utvecklingens marknadsekonomiska drivkrafter, utan i utnyttjande av möjligheterna i det kunskapssamhälle som globaliseringen skapar.

När det gäller energi finns det på medellång sikt endast en beprövad energiteknik med en betydande effekt på energiförsörjningen och det är kärnkraft. Alternativa lösningar som vindkraft eller biobränslen kan endast bidra i liten grad till att öka energiförsörjningen. De kan på sin höjd vara lämpliga som lokala komplement. Förbud mot kärnkraftsutveckling måste därför upphävas. Den viktigaste uppgiften är att få befolkningen att bli kärnkraftsförespråkare igen.

Europeiska unionen och dess medlemsstater bör införa generösa skattelättnader för näringslivet, småföretag, regioner och kommuner samt husägare och konsumenter för att främja både forskning och utveckling och snabbast möjliga användning av förnybar energi och teknik för vätgasdrivna bränsleceller. EU:s huvuduppgift de närmaste 20 åren blir dock att främja konkurrensanda och avregleringar som tillsammans med ökad kompetens och förbättrad utbildning kommer att erbjuda européerna de bästa utsikterna att vara bland de första som fullt ut utnyttjar dessa nya tekniska möjligheter.

Dokumentet avslutas med påpekandet att alla dessa utmaningar och lösningar hänger nära samman med varandra. Till exempel är innovation kopplad till demografi och invandring, men invandring är i sin tur kopplad till terrorism och säkerhet, medan säkerhet är kopplad till miljö- och energifrågor. Därför måste analysen nedan - om den verkligen ska göra de politiskt ansvariga uppmärksamma på de faror som ligger framför oss - uppdateras regelbundet för att följa alla de förändringar som under den fortsatta utvecklingen med största säkerhet kommer att leda till tyngdpunktsförskjutningar mellan de enskilda områdena ovan.

I. ETT EUROPA SOM ÄR TILLFREDS MED SIG SJÄLVT

Hösten 2007 råder goda levnadsförhållanden i Europa. Från USA:s, Latinamerikas eller Asiens horisont ser Europa ut att vara en stabil och blomstrande kontinent, vars grundpelare är rättsstatsprincipen och demokrati.

De framsteg som Europa och EU:s medlemsstater har gjort sedan andra världskrigets slut är i alla avseenden anmärkningsvärda. Efter de smärtsamma erfarenheterna av två världskrig inom loppet av 30 år, föresatte sig efterkrigstidens ledande politiker att de skulle göra allt som stod i deras makt för att förhindra att en liknande katastrof någonsin inträffade igen.

Europeiska ekonomiska gemenskapen (i dag Europeiska unionen) omfattade vid upprättandet 1957 endast sex europeiska länder med sammanlagt 170 miljoner invånare och har sedan dess utvidgats till att omfatta 27 länder med en total befolkning på nästan 500 miljoner invånare. I förklaringen i samband med Europeiska unionens 50-årsjubileum noterades denna unika utveckling och det enastående resultatet.

Europeiska unionen har genom framsynt ledarskap utvecklat sin förmåga att lösa medlemsstaternas problem utifrån föreställningen om ett nätverkssamhälle¹, där de ingående staterna kan förverkliga sina mål med hjälp av gemensamma ansträngningar på specifika områden.

Tack vare de beslut som fattats är Europas folk mer välmående än någonsin tidigare, eftersom de åtnjuter fördelarna av den inre marknaden som möjliggör fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer över de gamla imperiegränserna.

Europas ekonomi är för närvarande stark. Fler arbetstillfällen har skapats i euroområdet - 13,1 miljoner sedan 2000 - än i Förenta staterna under samma period. Resultatet blir ännu bättre om man också räknar med länder utanför euroområdet, till exempel Förenade kungariket. I öst har EU:s nyaste medlemmar tillväxttakter som motsvarar dem man finner i Fjärran Östern. Exempelvis kan Polens aktuella tillväxttakt jämföras med Indiens, medan Tjeckiens ekonomi växer snabbare än Taiwans eller Malaysias. Dessutom har euroområdet ett handelsöverskott, medan däremot Förenta staterna, vars ekonomi är av jämförbar storlek, uppvisar ett underskott på 830 miljarder US-dollar.

Det tyska ordförandeskapets lyckade insatser för att få ett mandat för ett reformfördrag, som skulle kunna ratificeras nästa år, är ett viktigt steg som tar unionen till det tjugoförsta århundradet. Fördraget innebär att det institutionella dödsläge som har hindrat unionen alltsedan utvidgningen till 27 medlemmar bryts och att EU kan koncentrera sig på viktigare frågor som trygg energiförsörjning, klimatförändringar och förbindelser med övriga världen.

Genom ökat samarbete på området för rättsliga och inrikes frågor kommer de säkerhetshot som Europa nu ställs inför att bättre kunna avväjas. Men utan stöd från USA kan terrorismen inte bekämpas verkningsfullt. I praktiken har de terrorhot som både EU och USA är utsatta för varit en viktig faktor i det förstärkta transatlantiska samarbetet de senaste åren.

¹ Manuel Castells *Nätverkssamhällets framväxt*, 1996.

Den högljudda kritiken mot Bryssel består dock. Framför allt gäller den att lagstiftning som resulterar i onödiga hinder och ökad byråkrati utfärdas. Det förhållandet att EU-tjänstemännen inte omfattas av någon synbar kontroll och att kontrollstrukturerna för EU-medel allmänt anses vara bristfälliga ger dessutom ett starkt intryck av att det "demokratiska underskottet" inte kan avskaffas utan vidare.

Perioden med en intensiv debatt om författningen går nu mot sitt slut. I stället börjar diskussionen om de globala utmaningar som ligger framför oss att ta fart. De gäller frågor som innovations- och kompetensbehov i samband med den snabba globaliseringen, demografiska förändringar och invandring, terrorism och säkerhet och sist men inte minst trygg energiförsörjning och klimatförändringar.

Européerna kan med rätta vara belåtna med att de på ett framgångsrikt sätt har tagit itu med 1900-talets problem. Men en allt angelägnare fråga lyder: är vi för självbelåtna? Hur förberedda är vi på att möta det tjugoförsta århundradets globala utmaningar, som bara kan lösas genom ett effektivt samarbete på europeisk och internationell nivå? Vilka utvecklingstendenser kan vi förvänta oss de närmaste 20 åren som, när vi identifierat dem klart och tydligt, gör att vi kan fatta de beslut som är nödvändiga för att vi européer ska behålla vårt välstånd och fortsätta att inta en global ledarroll?

II. FRAMTIDA GLOBALA UTMANINGAR

Sedan Berlinmurens fall hösten 1989 har Europa upplevt en period av genomgripande förändringar, som lyckligtvis förlöpt fredligt. Europeiska unionen har genomgått stora strukturella förändringar som gällt såväl antalet medlemsstater som befogenheter och som utmynnat i det föreslagna reformfördraget, som ska slutbehandlas i slutet av 2007.

Förändringarna av den politiska beslutsprocessen har visserligen oftast skett inom EU:s gränser, men samtidigt har viktig utveckling ägt rum globalt som EU endast har reagerat sporadiskt på, vilket har lett till intrycket att EU reagerar på händelser i stället för att försöka vara med och påverka dem med hjälp av en väl genomtänkt strategi.

Den snabba utbredningen av globala medianätverk har lett till att vi i våra hem kan följa händelser på avlägsna platser i realtid. Vi kan inte stå likgiltiga inför andra människors nöd eller de utmaningar som mänskligheten står inför. Europa måste i möjligaste mån lyfta blicken och hjälpa de två tredjedelar av jordens befolkning som inte är fullt integrerade i det globala systemet.

I arbetet med detta projekt är EIN *Fondation pour l'innovation politique* stort tack skyldig för att den tog initiativ till att diskutera viktiga framtidsstudier om världsläget 2025 som publicerats av *National Intelligence Council*, ett rådgivande organ till CIA, och Europeiska unionens institut för säkerhetsstudier.

De globala utmaningar som väntar oss och som är långsiktiga till sin karaktär analyseras nedan från tre utgångspunkter: säkerhet, politik och ekonomi. Det går förstas inte att utesluta att förhållandet mellan dessa olika dimensioner ändras på grund av oförutsägbara händelser.

SÄKERHETSDIMENSIONEN

Det kalla kriget och den tydliga men obehagliga situation som följde i dess spår har ersatts av ovissa men mer avspända förhållanden. Sedan västmakterna vunnit kampen för frihet både militärt och ekonomiskt står nu i det tjugoförsta århundradets första årtionde andra frågor i förgrunden och försöker olika länder ta kontroll över den globala agendan.

Vårt tänkesätt i väst har formats av invasionshotet från öst. Nu står vi inför svårgripbarare och mer varierade utmaningar. Kampen mot terrorismen är en huvudprioritering för att förhindra att västsamhällen förstörs av jihadistgrupper som har en radikal agenda och som utnyttjar Internets möjligheter för att kommunicera och planera attacker mot de svagaste och sårbaraste delarna i våra system.

Kopplat till detta är hotet om kärnvapenspridning, som också har underlättats genom den enkla tillgången till information på Internet. Mycket står på spel i den pågående kraftmätningen med Iran. Om Iran lyckas genomföra sina planer, är det svårt att förutse hur många stater som kommer att vara kärnvapenmakter 2025.

När det gäller frågan om sönderfallande stater krävs omedelbara åtgärder. Det är oacceptabelt att nästan 50 av världens drygt 200 länder ännu är oförmögna att styra sig själva och att befolkningen där oftast tvingas leva under svåra förhållanden. Till 2025 måste de på ett effektivt sätt ha integrerats i det internationella systemet.

Jakten på naturresurser kommer att öka och eventuellt få återverkningar på den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken. Kina intar en tät position när det gäller att trygga framtida resurser och har ingått långsiktiga avtal om oljeleveranser med Iran och Sudan och om råvaruleveranser med andra afrikanska länder. Ryssland är med sina enorma olje- och gastillgångar på god väg att återigen bli en global maktfaktor och använder obekymrat den makten för att genomdriva sina intressen, varvid landet möjligtvis är mer angeläget om sina territoriella anspråk än om sina medborgares IT-kompetens.

Det militära hotet förefaller ha minskat de senaste åren, men det innebär inte att det inte kan bli aktuellt i framtiden igen. För att övertygas om det räcker det till exempel att läsa en nyligen offentliggjord publikation med titeln *China's New Great Leap Forward, High Technology and Military Power in the Next Half-Century* (Kinas nya stora språng framåt, högteknologi och militärmakt under de kommande 50 åren)². Ryssland och Kina har tillsammans med några centralasiatiska stater nyligen bildat en regional organisation (Shanghai Cooperation Organisation). Det är ännu oklart om syftet med organisationen är militärt eller ekonomiskt.

Inför våra ögon tar en multipolär värld form. Europa måste föra en dialog med alla ledande aktörer, även om vi inte har den politiska viljan att finansiera de militära medel som krävs för att spela en världspolitisk roll. Under dessa omständigheter gäller det dock att bekräfta det transatlantiska partnerskapets bestående värde och samtidigt ändra nuvarande strukturer, däribland NATO, så att parterna tillsammans effektivare kan möta de globala utmaningarna när det till exempel gäller Mellanöstern, Afghanistan, Kina och Ryssland.

DEN POLITISKA DIMENSIONEN

Under de närmaste 20 åren kommer följande tre politikområden att kräva mycket större uppmärksamhet:

Demografi och invandring: Eftersom den förväntade livslängden ökar, kommer antalet europeiska pensionärer nästan att fördubblas fram till mitten av 2000-talet. Minskningen av den förvärvsarbetande befolkningen i förhållande till den icke förvärvsarbetande befolkningen kommer att bli särskilt problematisk. De politiska konsekvenserna kommer att sträcka sig från arbetskraftsbrist och dämpad tillväxttakt till allt större belastning på pensionssystemen och ökande utgifter för hälso- och sjukvård. Andra frågor som man måste ta itu med gäller nuvarande migrationsmönster, invandringens roll i det politiska svaret på de demografiska förändringarna och utmaningarna med att integrera invandrarbefolkningen i våra samhällen. En allt större del av jordens befolkning kommer att leva i städer, de flesta i storstadsregioner, vilket får långtgående konsekvenser för politikerna när det gäller att ta itu med frågor som rör fattigdom, kriminalitet och social samlevnad.

Energi och miljö: Trygg energiförsörjning och klimatförändringarna är två utmaningar som måste mötas och som med rätta har kommit att betraktas som två sidor av samma mynt. Vårt beroende av energiimport kommer att öka betydligt till 2030. Konkurrensen om energiresurserna kommer att tillta. Samtidigt har FN:s senaste rapport om klimatförändringarna varit en viktig påminnelse om gränserna för en tillväxt baserad på fossila bränslen.

² Hudsoninstitutet, 2005.

Försvaret av demokratin: Att västvärldens ekonomiska syn vunnit framgång betyder inte nödvändigtvis att man kan få alla länder att införa parlamentarisk demokrati efter västlig förebild. Dessutom skulle rädsla för terrorism, kulturella skillnader och invandring inrikespolitiskt kunna få till följd att nuvarande sociala fred äventyras genom auktoritära och främlingsfientliga strömningar och överdrivet säkerhetstänkande³.

DEN EKONOMISKA DIMENSIONEN

Globaliseringen är både ett obestridligt faktum och ett bestående fenomen. Det är visserligen kontroversiellt att påstå, men globaliseringen har spelat en mycket viktig roll i skapandet av välstånd. Den utgör ett hot framför allt för dem som vägrar att reagera på den. Under de närmaste 20 åren kommer de länder som isolerar sig från världsmarknaderna att få störst problem.

Det är inte globaliseringen som sådan som splittrar samhället, utan rädslan för den. Vi ska inte vara rädda för globaliseringen, utan för dem som underblåser rädslan för den. De människor som ännu lever i fattigdom lider i själva verket inte av för mycket globalisering utan av för lite.

Om man jämför de rikaste och de fattigaste människorna i världen, kan man konstatera att klyftorna ökar. Men om man jämför BNP per capita i USA eller i EU med Kina under en längre period, finner man att BNP per capita i Kina har ökat mycket mer än i industriländerna. År 1960 utgjorde den så kallade medelklassen, personer som tjänar mellan 20 och 40 US-dollar per dag, endast 6 % av världens befolkning, i dag utgör den 50 %.

Globaliseringen förändrar dessutom i hög grad den globala maktbalansen mellan stater. Kina och Indien kommer sannolikt att svara för 50 % av världens BNP 2060, vilket de för övrigt också gjorde 1820. Det vi upplever nu är en tyngdpunktsförskjutning mot Asien. Historiskt sett är detta dock inget nytt. Asien går mot en ny blomstringstid. Men det är inte säkert att den utvecklingen går friktionsfritt. I sin strävan att nå en global ledarroll kommer länderna att möta allvarliga infrastrukturproblem, vatten- och energibrist och brist på nödvändig kompetens.

Slutligen visar de strandade förhandlingarna inom ramen för Doha-utvecklingsrundan och det ökade antalet bilaterala avtal att en multilateral ram inte kan tas för given om inte alla viktiga handelspartner inom WTO beslutar om stränga regler för sådana avtal.

³ Europeiska unionens institut för säkerhetsstudier, *The New Global Puzzle: What World for the EU in 2025*, 2006.

För att närmare belysa den föränderliga globala miljö som EU och dess medlemsstater verkar i, identifiera viktiga långsiktiga ekonomiska och sociala utvecklingstendenser, analysera de politiska huvuduppgifter som följer av dem, peka på de viktigaste handlingsalternativen på varje politikområde och presentera preliminära förslag till strategier för den framtida politiken, har EIN valt ut följande fyra viktiga politikområden från det arbete som arbetsgrupperna och specialgrupperna har utfört:

1) Globaliseringen och den digitala ekonomin

2) Demografi och invandring

3) Terrorism och säkerhet

4) Energi och miljö

Dessa fyra centrala politiska utmaningar för med sig följande två med varandra sammanhängande frågor som Europeiska unionen måste ta itu med:

Styrelseformerna i EU:

För att möta dessa utmaningar måste Europeiska unionen kunna formulera gemensamma strategier och genomföra sina åtgärder på ett effektivt sätt. Därför är det av vital betydelse att unionen organiseras så att dess **styrelseformer** blir effektiva och garanterar politiskt ansvarsutkrävande och nödvändiga ekonomiska resurser för att unionen ska bli effektiv. Oupplösligt förenad med detta är frågan om Europas **värdegrund och identitet** samt unionens **gränser**.

Transatlantiskt partnerskap:

Europeiska unionen har tveklöst en viktig roll att spela när dessa utmaningar ska mötas. Men starka partner gör att effektiviteten i unionens agerande ökar markant. Här är Förenta staterna en oundgänglig partner. Närmare **transatlantiskt samarbete** i en rad globala frågor är en väsentlig förutsättning för att inta en global ledarroll, involvera andra aktörer och hitta effektiva lösningar till exempel när det gäller klimatförändringar och energi.

Sist men inte minst visar slutsatserna i de följande kapitlen att dessa fyra centrala områden hänger nära samman med varandra. Ingen enskild makt eller institution, oavsett hur viktig och nödvändig den är, kan ensam möta dessa utmaningar.

III. POLITISKA HANDLINGSALTERNATIV FÖR EUROPA PÅ NYCKELOMRÅDEN

Globaliseringen och den digitala ekonomin

ANALYS

Globalisering är ingen ny företeelse. Enligt Thomas Friedmanns analys i boken *The World is Flat* började den första fasen i och med den industriella revolutionen i Europa på 1700-talet där huvudaktörerna var **länder**. Den andra fasen – de **stora multinationella bolagens** era - inleddes efter andra världskriget, då internationella organisationer som GATT, Internationella valutafonden och Världsbanken, under USA:s ledning, började minska handelskvoter och tullhinder som hade växt fram runtom i världen. Under 1970- och 1980-talen intensifierades den processen. Sin höjdpunkt nådde den på 1990-talet på grund av följande två avgörande händelser:

1. Berlinmurens fall, varigenom miljontals hungriga arbetstagare tillfördes det globala ekonomiska systemet (och ytterligare 750 miljoner kinesiska arbetstagare sedan Kina vänt maoismen ryggen).
2. En ny teknisk revolution som gjorde det oerhört mycket billigare och enklare att skicka varor och information till nästan alla världens hörn och som beredde vägen för kunskapsekonomins spridning över hela världen.

Globaliseringen är ännu inte avslutad (rörligheten för varor och tjänster är ännu inte så fri som den var strax före första världskriget, inte ens inom Europeiska unionen). Men vi står nu på tröskeln till en globaliserad värld där varor, tjänster, finansiellt kapital, maskiner, pengar, arbetstagare och idéer flyttar dit där de värderas högst och där de kan samverka på ett så effektivt, flexibelt och säkert sätt som möjligt.

Globaliseringen har utlöst en enorm produktivitetsökning över hela världen. Den globala produktivitetsökningen har nästan fördubblats, från 1,2 % per år på 1980-talet till 2,3 % per år det gångna årtiondet, med undantag av Västeuropa och Japan som var mindre framgångsrika det gångna årtiondet än på 1980-talet. I praktiken har globaliseringen varit en välbästandsmotor för världen, eftersom fattigdomen aldrig tidigare i historien har minskat så snabbt och så dramatiskt som under vår livstid.

Många ansedda bedömare hävdar att ökande ekonomiska och sociala spänningar på såväl internationell som nationell nivå skulle kunna leda till en allt negativare politisk inställning som i sin tur skulle kunna omintetgöra hela processen före 2025. Vi anser dock att sådana farhågor är överdrivna. De absoluta skillnaderna är visserligen stora, men de uppvägs av den massiva utveckling som drivs av den globala konkurrensen och som leder till att miljontals människor varje år blir en del av det moderna ekonomiska livet. Till exempel integreras varje år 15 miljoner indier på den globala arbetsmarknaden.

Samma ekonomiska och tekniska krafter som formade världen under 1990-talet kommer därför sannolikt att fortsätta att verka de kommande 20 åren. Denna tredje fas av globaliseringen kommer att vara **individens**, vars egenmakt ökar genom tillgången till information på Internet. Informationsteknikens (IT) dynamiska expansion gör

att det inte går att förutsäga framtida inriktningar, men den allmänna trenden är tydlig: processhastigheten, datalagringen and bredbandsanslutningen kommer att fortsätta utvecklas i oförminskad takt.

Exempelvis förutspådde experter 2005 att den digitala informationsmängden i världen skulle fördubblas var 1 100:e dag. År 2007 har denna tid förkortats till elva månader. I en ny studie av IBM förutspås att informationsmängden kommer att fördubblas var elfte timme 2010. Enligt en rapport från analysföretaget IDC kommer den mängd information som skapas och kopieras att till 2010 öka till 988 exabyte och därmed mer än sexdubblas, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig ökning på 57 %.

Ännu mer anmärkningsvärd är utvecklingen när det gäller IPv6, nästa nätverksprotokoll för paketförmedlande datanätverk. IPv6 är efterföljaren till IPv4, den nuvarande versionen av Internetprotokollet, och avser allmän användning på Internet⁴. Tankeväckande för både Europa och USA är att Asien genomför övergången till IPv6 mycket snabbare än vi. Sannolikt kommer de immateriella rättigheterna till många av de tekniska innovationer som krävs för denna övergång att hamna i asiatiska händer.

Enligt den rimligaste och sannolikaste prognosen kommer globaliseringen att fortsätta i oförminskad takt och till och med fortsätta öka. År 2025 kommer världen därför att bestå av många fler ekonomiska stormakter än tidigare. Kina, Indien, Japan, Korea, Malaysia och Indonesien kommer att inta en viktigare roll i den globala ekonomin. Kina anses allmänt bli världens största exportland 2025, och enbart Sydasiens förväntas samtidigt svara för 38 % av världsproduktionen, vilket kan jämföras med 24 % nu. Ett sådant språng framåt skulle jämställa den nya asiatiska ekonomiska regionen med OECD-länderna som vid den tidpunkten torde stå för omkring 40 % av världsproduktionen.

Dessutom räknar man med att den fortsatta globaliseringsprocessen kommer att gå ett steg längre och medföra en kvalitativ förändring. De asiatiska ekonomiernas konkurrensfördel kommer 2025 inte längre att begränsas till produktion av varor med hjälp av billig arbetskraft och rika råvarutillgångar. Globaliseringen omfattar redan mer än tillverkade varor och rör sig snabbt till senare led i förädlingskedjan och till andra segment av ekonomin, till exempel tjänstesektorn som fram till nu till stor del inte har omfattats av den (medicin, databehandling, mjukvaruutveckling etc.). Till följd av revolutionen på området för kommunikationsteknik, som gör att kunskapsöverföringen kan övervinna traditionella avståndshinder, kommer den asiatiska konkurrensen att till 2025 göra sig märkbar i alla förädlingskedjans delar.

Asiens pånyttfödelse som ekonomisk stormakt kommer att ställa Europa inför en enorm utmaning.

Konkurrensen från tillväxtekonomier är inget nollsummespel, så länge som forskning och teknik öppnar nya marknader och skapar nya möjligheter till framtida utveckling inom ännu oexploaterade ekonomiska områden. Ett exempel på det är Förenta staterna, som de senaste tio åren tack vare sin ledande roll inom teknik och innovation för varje arbetstillfälle som förlorats till utländska konkurrenter har lyckats skapa 1,2 arbetstillfällen på den inhemska marknaden (där tjänster nu står för över 80 % av landets inhemska produktion). Tyvärr gäller inte detta för Kontinentaleuropa (där endast 0,8 nya arbetstillfällen tillkommer för varje förlorat arbetstillfälle).

⁴ Genom IPv6 (version 6 av Internetprotokollet) kommer antalet tillgängliga adresser för nätanslutna applikationer att öka enormt, så att exempelvis varje mobiltelefon och mobil applikation ska kunna ha en egen adress. IPv4 har 2³² (omkring 4,3 miljarder) möjliga adresser, vilket inte ens räcker till en adress till varje invånare på jorden, och än mindre till inbyggda och bärbara system. IPv6 kommer att ge möjlighet till 2¹²⁸ (omkring 3,4x10³⁸) adresser eller cirka 5x10²⁸ adresser för *var och en* av jordens i dag runt 6,5 miljarder invånare.

Orsakerna till denna situation är välkända. Överregleringen av och stelheten på Europas marknader, särskilt arbetsmarknaden, hindrar rörligheten, minskar konkurrensen, hämmar innovationen och hindrar entreprenörsandan och riskbenägenheten. Detta har lett till att produktiviteten i Europa i dag ökar en procent mindre än för tio år sedan, det vill säga innan effekterna av globaliseringens senaste skede hade gjort sig märkbara. Den ekonomiska tillväxten ligger på under 2 % per år, medan den har ökat till över 3 % i genomsnitt i Förenta staterna. Därför är det föga förvånande att globaliseringen uppfattas som något negativt av merparten av Europas allmänhet.

Det kommer an på européerna att avgöra om Europas relativa tillbakagång jämfört med Asiens uppgång de närmaste 20 åren bara är resultatet av en upphämningsprocess eller om Europa definitivt håller på att halka efter yngre och mer dynamiska nationer.

POLITISKA HANDLINGSALTERNATIV

Det finns bara en tänkbar strategi för att förskona Europa från de katastrofala politiska konsekvenser som en sådan utveckling skulle få. För att rusta sig för nästa omgång av global konkurrens och fullt ut utnyttja dess möjligheter samtidigt som välståndet bevaras, måste Europa gå i främsta ledet i informationsåldern. Det måste på ett framgångsrikt sätt bemästra kunskapsökningen, eftersom informationstekniker numera sätter sin prägel på alla politikområden, vilket även gäller för andra centrala tillväxtområden som nano- och biotekniker.

Det är ingen lätt uppgift, vilket följande exempel visar: av de 300 företag i världen som har störst FoTU-utgifter har 130 sitt säte i USA, medan omkring 90 är europeiska företag. Vid en första anblick ser det inte så illa ut. Men 53 av de amerikanska företagen grundades efter 1960, medan det bland de europeiska företagen endast var två. Detta innebär att europeiska företag med stora FoTU-utgifter främst är etablerade i äldre branscher och inte i den nya IT-ekonomin. Detta är i sig inte betänkligt, eftersom också dessa branscher måste sörja för modernisering och innovation, inte minst för att utnyttja den digitala revolutionens möjligheter, men det är inte tillräckligt.

Huruvida man lyckas vända trenden och hämta in försprånget är i grunden **en fråga om utbildning, innovation och entreprenörsanda**. Detta är de tre grundläggande handlingsalternativ som Europa måste välja om det vill fortsätta att tillhöra världens ekonomiska och ledande politiska stormakter under de närmaste årtiondena.

Att endast öka utgifterna för FoTU-projekt (till exempel de offentliga investeringarna) kommer inte att räcka, eftersom det som krävs inte bara är fler uppfinningar utan bättre "innovation", som är något helt annat. Alltför ofta i Europa mynnar inriktningen på "forskning och utveckling" i ett intresse för enbart forskning. "Utveckling" kräver att idéer tillämpas i den reella världen, där forskning kan leda till innovation. Innovation i sin tur förutsätter en kultur som värdesätter entreprenörer och riskbenägna individer som vet hur man omvandlar kunskap till pengar och som inte begränsar sig själva till att omvandla pengar till kunskap, vilket i sig inte är tillräckligt för att hjälpa den europeiska ekonomin. En förutsättning för den digitala ekonomin är ett kunskapsbaserat samhälle, men kunskapen måste användas på ett ekonomiskt produktivt sätt. För att nå dithän måste Europa avskaffa de stelheter och merkantilistiska bestämmelser som hindrar utvecklingen av en dynamisk entreprenörsanda.

I dag omfattas till och med utbildning av globaliseringen. Amerikanska universitet ligger långt före oss på detta nya verksamhetsområde. Detta är det största hot som européerna nu står inför, eftersom det innebär att många människor som för närvarande lever på en månadsinkomst på 5 000 euro måste räkna med konkurrens från andra arbetstagare (till exempel från Indien) som har liknande akademisk bakgrund och yrkeserfarenhet men som endast

begär 500 euro i lön för samma arbete. För att möta den utmaningen, behöver Europa inte bara ett stort offentligfinansierat europeiskt teknikinstitut, utan ett nätverk av många mindre, konkurrerande institut som hjälper européerna att anpassa sig till de nya förhållandena. Dessutom bör universitet i högre grad konkurrensutsätta de tjänster som de erbjuder.

För att garantera en effektiv användning av informationsteknik som grund för produktivitetsökningarna i tillverkningsindustrin och i tjänstesektorn, vilket krävs för att upprätthålla Europas globala konkurrenskraft, måste man framför allt se till att européerna har tillgång till chefer och anställda med rätt kvalifikationer för att kunna utnyttja möjligheterna och förstå och tillämpa tekniken. Särskild uppmärksamhet måste ägnas IT-kompetens och IT-kvalifikationer, framför allt i sektorn för små och medelstora företag, som är en viktig drivkraft i skapandet av nya arbetstillfällen.

Om Europa vill utnyttja alla de möjligheter som den fortsatta globaliseringen kommer att erbjuda under de närmaste 20 åren, är det absolut nödvändigt med ökad konkurrens inom de nationella utbildningssystemen och på global nivå. Detta bör vara Europas huvudprioritering för 2025.

Demografi och invandring

ANALYS

Européerna lever längre: år 1900 var den förväntade livslängden i Europa bara 47 år. Hundra år senare var den 77 år. Till 2050, om inte tidigare, kommer den att öka till 81 år för män och 86 år för kvinnor och till 92 år i Japan. Detta är en global trend, låt vara med en tidsmässig förskjutning: den förväntade livslängden vid födseln är nu 64 år i Indien och 72 år i Kina; det globala genomsnittet är 63 år. Andelen människor över 60 år kommer att öka till en femtedel av världsbefolkningen 2050, från endast en tolfedel 1950. År 2050 kommer mer än 10 % av européerna att vara över 80 år.

Samtidigt har födelsetalen minskat. För närvarande har 29 länder runtom i världen födelsetal som ligger under den nivå som krävs för att befolkningen inte skall minska. I Europeiska unionen är detta ett akut problem: 12 EU-medlemsstater har födelsetal som inte garanterar en stabil befolkningsnivå. Den europeiska babyboomen, som nådde sin höjdpunkt 1964 med över sex miljoner födslar i EU-15, har följts av en "babybust". Antalet födslar i EU-15 sjönk till under fyra miljoner 2002. Det totala födelsetalet, som på 1960-talet låg över reproduktionsnivån (2,1 barn per kvinna), ligger för närvarande på omkring 1,5.

På grund av dessa båda tendenser kommer befolkningen i arbetsför ålder att minska kraftigt i såväl absoluta tal som proportionellt. Till 2050 kommer antalet människor mellan 15 och 64 år i EU att minska med 48 miljoner (en minskning på runt 20 %), och antalet människor som är äldre än 65 år kommer att öka till 58 miljoner. För närvarande går en pensionär på fyra personer i arbetsför ålder, men förhållandet kommer att minska till en på två. Enligt prognoser från OECD skulle det 2050 kunna gå endast en förvärvsarbetande person på varje pensionär i industriländerna.

Om den nuvarande utvecklingen fortsätter, kommer befolkningen i EU-27 att öka från 490 miljoner 2005 till 499 miljoner 2025 men sedan minska till 470 miljoner 2050. Den största tillväxten kommer att ske i Luxemburg, Sverige, Irland och Förenade kungariket, där befolkningen kommer att öka med 41, 18, 14 respektive 12 % till 2050. Den största minskningen kommer att äga rum i Bulgarien, Rumänien, Slovenien, Kroatien och Tjeckien, som alla skulle kunna tappa omkring 20 % av sin befolkning. USA:s befolkning torde däremot öka från 296 till 420 miljoner (motsvarande cirka 42 %) beroende på högre födelse- och invandringstal. Befolkningen i Nordafrika kommer under samma tidsperiod att öka från 194 till 324 miljoner (motsvarande 67 %), och Turkiets befolkning kommer att öka från 73 till 101 miljoner till 2050 (en ökning på 38 % och ett födelsetal på 2,4). År 2025 kommer befolkningen att uppgå till 90 miljoner. Med hänsyn till utvidgningsdebatten bör det noteras att inte ens med denna tillväxt skulle en anslutning av Turkiet avhjälpa unionens arbetskraftsbrist.

Tillsammans med Japan går Europa i täten för vad som sannolikt är en global trend. Under de närmaste 50 åren kommer utvecklingsländerna att svara för omkring 90 % av världens befolkningsökning. Deras befolkningar kommer att fortsätta öka under flera årtionden. Även om födelsetalen har sjunkit i Östasien och Latinamerika, kommer befolkningen där att vara yngre än i industriländerna under många år framöver. Födelsetalen i utvecklingsländerna förväntas dock sjunka till reproduktionsnivån 2050 och därefter sjunka ännu lägre. Problemet med en åldrande och minskande befolkning kommer att börja bli globalt omkring 2070. Jordens befolkning kommer alltså att öka med

25 % mellan i dag och 2025 (från 6,4 miljarder till 8 miljarder). Den väntas nå sin högsta nivå med 9,3 miljarder 2050 för att därefter minska.

Europeiska frågor

EU och dess medlemsstater har under de senaste fem åren börjat ta itu med vissa av dessa brådskande frågor. Många av dem är visserligen ett nationellt eller regionalt ansvar, men EU-dimensionen har blivit tydligare. Det mest uppenbara verksamhetsområdet rör arbetsmarknaden: EU och medlemsstaterna vill öka både den andel av befolkningen i arbetsför ålder som är i sysselsättning och pensionsåldern. I många europeiska länder är förvärvsfrekvensen bland befolkningen i arbetsför ålder relativt låg. Europeiska rådet i Lissabon fastställde målet att öka den totala sysselsättningsgraden från 64 till 70 % av befolkningen i arbetsför ålder under detta årtionde. Fyra medlemsstater har redan en sådan sysselsättningsgrad, och tre ligger nära den, vilket visar att målet visserligen är ambitiöst men att det går att uppnå. (I USA är sysselsättningsgraden för närvarande 72 %). Av grönboken om befolkningsförändringar och nya solidariska band mellan generationerna, som offentliggjordes av EU 2005, framgår att det kommer att råda en brist på 20,8 miljoner arbetstagare 2030.

Eftersom **sysselsättningsgraden bland kvinnor** i EU i genomsnitt är omkring 18 % lägre än bland män, finns det ett särskilt Lissabonmål för att öka sysselsättningsgraden för kvinnor från 55 till 60 %. (I Sverige förvärvsarbetar cirka 70 % av kvinnorna.) Detta handlar om mer än bara en ekonomisk och socialpolitisk utmaning, nämligen om en moralisk dimension och om ett behov av en attitydförändring. I vissa länder, till exempel Tyskland, Irland och Italien, betraktas förvärvsarbetande mödrar som "dåliga mammor". Motsvarande gäller för fäder som tar föräldraledigt och av det skälet möter karriärhinder och betraktas som "mjukisar". Därför blir det allt nödvändigare med ytterligare åtgärder för att underlätta föräldrars återinträde i arbetslivet efter föräldraledigheten. Vissa framsteg görs på detta område, särskilt i de forna kommunistländerna, där många kvinnor förvärvsarbetade före 1989-90. Där var det till och med så att endast förvärvsarbetande mödrar ansågs "emanciperade" och därför vann socialt erkännande. I dag har länder med hög sysselsättningsgrad bland kvinnor, såsom Frankrike eller Sverige, även höga födelsetal. Det visar att kvinnor i många länder vill förena karriär och familj. Från ett politiskt perspektiv förefaller det tillrådligt att man utformar samhällsramen på ett sådant sätt att kvinnor kan kombinera moderskap och förvärvsarbete.

Lika viktigt är det att minska **ungdomsarbetslösheten** och få fler ungdomar i arbete tidigare än i dag. Äldre arbetstagare måste också uppmuntras att arbeta längre. År 1900 uppgick pensionslängden i genomsnitt till endast drygt ett år, 1980 hade den ökat till 13 år och 1990 till 19 år. I framtiden kommer pensionen att sträcka sig över två eller tre årtionden.

Europeiska kommissionen har uppskattat att om den **genomsnittliga pensionsåldern** i Europa kan höjas med fem år, skulle de offentliga utgifterna för pensioner åtminstone kunna förbli oförändrade, trots de demografiska förändringarna. EU har fastställt det särskilda målet att öka sysselsättningsgraden bland personer mellan 55 och 64 år från 39 till 50 %. I flera länder höjs pensionsåldern för de offentliganställda. System för förtidspensionering avvecklas, "flexibel" pensionsålder införs och den strikta kopplingen mellan pensionsålder och ålder då pensionen kan tas ut bryts. Flera medlemsstater försöker reformera pensionssystemen för att lindra statens finansiella börda, framför allt genom att förlänga avgiftsperioderna, koppla pensionerna till prisutvecklingen i stället för till löneutvecklingen och gå över från "avgiftsbestämda" till "förmånsbestämda" pensionssystem. Parallellt uppmuntras medborgarna att komplettera den lagstadgade pensionen med "fonderade" system och att spara, ofta genom skatteincitament. Ökade

möjligheter att överföra pensionsrättigheter främjas också, för att uppmuntra yrkesmässig rörlighet. Frankrike, Polen, Storbritannien och Sverige har alla nyligen rört sig i en eller flera av dessa riktningar.

Ett annat sätt att möta flaskhalsarna på arbetsmarknaden skulle vara att fullt ut utnyttja **potentialen hos den invandrade arbetskraft** som redan finns på plats genom att erbjuda invandrarfamiljer utbildning och förbättra möjligheterna till utbildning. Ofta undergräver invandrarföräldrarna omedvetet sina barns utbildningsmöjligheter beroende på att de inte känner till det lokala skolsystemet. Detta får naturligtvis negativa konsekvenser när det gäller barnens egna ambitioner och förhoppningar, men för samhället som helhet är det främst ett ekonomiskt problem. Eftersom befolkningen i arbetsför ålder minskar, är det nödvändigt att varje medborgare utbildas och utnyttjas på effektivast möjliga sätt.

Det kanske svåraste och mest grundläggande problemet i Europa är de låga **födelsealen**. I världen som helhet är födelsealen för närvarande 21 barn per tusen invånare och år; i Förenta staterna är det 14, i Europa 10 och i Japan endast 9. Om det genomsnittliga antalet födslar ökade från 10 till 11 per tusen invånare, skulle Europas folkmängd åtminstone stabiliseras, men det skulle inte uppväga minskningen av befolkningen i arbetsför ålder. En ännu större ökning av födelsealen krävs för att förhindra att den arbetsföra befolkningen minskar. Enligt nyligen gjorda studier kommer EU:s befolkning att minska med ytterligare 30-40 miljoner människor varje årtionde från och med nu, om fertiliteten ligger kvar på dagens låga nivå.

De låga födelsealen kan emellertid ses som kvinnornas reaktion på de ekonomiska och sociala förhållandena och leder inte nödvändigtvis till "familjens sammanbrott" i demografisk och sociologisk mening. Det önskade antalet barn överensstämmer sällan med det faktiska antal barn som föds i en familj. I stället kan önskan att få barn som sådan vara konstant över tiden men den kan inte alltid uppfyllas beroende på ekonomiska eller sociala hinder. När det gäller politiska åtgärder bör man se till att undanröja upplevda sociala hinder och anställningshinder för att skaffa barn. Regeringar undersöker åtgärder som kan ha en direkt eller indirekt effekt, men det kommer naturligtvis att dröja länge innan de kan leda till en ökning av arbetskraftens storlek. Familjestöd har blivit ett allt viktigare politiskt mål i många länder. Närliggande åtgärder är att anpassa beskattning och socialförsäkringssystem så att de gynnar barnrika familjer i stället för att vara neutrala i förhållande till dem. En viktig roll i det sammanhanget kan även skattelättnader när det gäller barnomsorg och faktiskt tillhandahållande av barnomsorgsplatser spela. Frankrikes och vissa nordiska länders framgångar med att stoppa de sjunkande födelsealen skulle här kunna ge vägledning.

POLITISKA HANDLINGSSALTERNATIV

För att både möta de demografiska förändringarnas utmaningar och ta tillvara de möjligheter som följer i deras spår, måste de europeiska beslutsfattarna

- främja högre födelsetal genom ekonomiska incitament, åtgärder som underlättar för förvärvsarbete kvinnor att också föda barn, utbyggd barnomsorg och en starkare rättslig ram och högre social status för familjen,
- öka andelen sysselsatta, särskilt när det gäller kvinnor och ungdomar, och även främja deltidarbete,
- höja pensionsåldern, motverka förtidspensionering och bekämpa åldersdiskriminering,
- sörja för att de förvärvsarbetandes ekonomiska reserver inför pensionen ökar och uppmuntra flexibla spar- och pensionsprogram,
- verka för att produktiviteten hos befintliga arbetstagare ökar, så att ökad produktion uppväger de sjunkande befolkningstalens konjunkturdämpande effekter,
- främja arbetstagarnas anpassningsförmåga, så att de har en kvalifikationsprofil som gör att de under sitt yrkesliv kan byta anställning och verksamhetsområde.

Vad beträffar invandring läggs här följande förslag fram:

1. EU-länderna måste ompröva sin politik när det gäller legal invandring, som framför allt är inriktad på okvalificerad arbetskraft, och åtminstone delvis ersätta den med en politik som underlättar invandring av kvalificerad arbetskraft. De eventuella fördelarna med ett poängsystem (t.ex. ett blåkort enligt kanadensisk modell), som skulle anpassas till de nationella eller regionala förhållandena och även till utvecklingen på arbetsmarknaden, bör nog övervägas. EU-ländernas ekonomier skulle på det viset dra nytta av ett kompetensinflöde. En annan variant av detta system, med fördelar också för ursprungsländerna, skulle vara cirkulär migration av akademiker från utvecklingsländer som utbildas och är anställda i industriländer under en viss period och som därefter återvänder till sitt hemland och där tillämpar sin nya kompetens och sina nya erfarenheter.
2. Detta tillvägagångssätt måste kompletteras med hjälp till de fattiga länderna, så att de kan utveckla sina ekonomier.
3. Ansträngningar bör göras för att höja kompetensen hos invandrare som har varit bosatta länge i landet och utnyttja deras flerspråkighet och deras kunskaper i interkulturell förståelse. Man bör överväga särskilda åtgärder för att främja inläring av ett andra språk och för att stödja invandrare i skolan och i samband med yrkesutbildning. Integration och utbildning av invandrare kan leda till enorma fördelar för värdlandet om invandrarernas potentiella specialkunskaper tas till vara. På grund av sin flerspråkighet och kunskap om de sociala och kulturella traditionerna i hemlandet kan de spela en väsentlig roll när det gäller att främja de interkulturella kontakterna, vilket är särskilt viktigt i vår globaliserade värld.

4. EU måste hitta gemensamma lösningar på problemen med illegal invandring, eftersom enskilda länders åtgärder, till exempel legalisering av illegala invandrare, får återverkningar i andra EU-medlemsstater beroende på den fria rörligheten för arbetskraft inom EU.
5. Åtgärder måste vidtas för att göra Europa attraktivare än övriga världen, så att man kan locka till sig och behålla kvalificerade arbetstagare och vända kompetensflykten. Till exempel skulle dessa åtgärder även kunna omfatta förenklingar som ett särskilt visum för forskare som gör att de kan röra sig fritt över gränserna i Europa.
6. En riktad migrationspolitik räcker inte för att komma till rätta med alla invandringsfrågor. Den måste underbyggas av en integrationspolitik som bland annat omfattar obligatoriska kurser i värdlandets språk, kultur och historia.
7. Det ligger i både invandrarnas och den inhemska befolkningens intresse att de särskilda problemen när det gäller integrationen av invandrare och "andra generationens invandrare" (barn till invandrare) i flera medlemsstater behandlas mer ingående än tidigare. Utbildning spelar en viktig roll i det sammanhanget. Exempelvis bör skolornas läroplaner syfta till att främja gemenskap mellan grupper i stället för att så split mellan dem. Jämte social rörlighet är detta ett nyckelinstrument för integration.

Terrorism och säkerhet

ANALYS

I framtiden kommer västvärlden kanske återigen att stå inför traditionella hot mot säkerheten. Men ett hot som redan nu obarmhärtigt har gett sig till känna är jihadismen. Det är inte det enda terroristhotet, men däremot det dödligaste och det som siktar högst.

Den liberala demokratin har blivit måltavla för angrepp från en formlös och olikartad fiende. Det handlar inte om någon "civilisationernas kamp" - det började som en intern strid i den muslimska världen - utan om en kamp mellan den civiliserade världen och en barbarisk jihadism. Jihadismen är ett angrepp på alla som oavsett religiös övertygelse tror på rättsstaten, mänskliga rättigheter, mångfald och demokratiska styrelseformer. Den jihadistiska rörelsen förkastar själva grunden för demokratin med motiveringen att alla statskick som bygger på folkets och inte Guds vilja, som de naturligtvis gör sig till uttolkare av, är hädiska. Detta är inte så mycket ett "krig mot terrorismen" som ett krig om idéer: ett försvar av demokratin. Omfattningen av denna utmaning får inte underskattas; vi kan inte vinna denna strid genom att göra ett antal eftergifter. Medan traditionella terroristgrupper vanligtvis bildas för att väcka uppmärksamhet för terroristernas sak och krav och tvinga regeringar att förhandla och göra eftergifter, är det annorlunda med den jihadistiska rörelsen. För citera Hussein Mussawi från Hizbollah 2003:

"Vi strider inte för att få något från er. Vi strider för att göra slut på er."

Jihadismen

Från början handlade det om en intern strid i det muslimska samhället. Extremister förkastade moderniseringen av samhället och anammandet av i deras ögon västerländska sociala, ekonomiska och politiska bruk. Denna debatt mellan "islamister" och moderata muslimer var till en början av akademisk karaktär. Men islamisterna blev allt militantere och tog till sist till våld. De byggde upp organisationer, utvecklade nätverk och rekryterade konvertiter för att omstörta den muslimska världen. Muslimer som uppfattades som "västinfluerade" eller välvilligt inställda till demokrati betraktades som trosförrädare.

Jihadisterna har nu öppnat en andra front genom att direkt angripa väst för att försvaga sina motståndare, stärka sina egna fälttåg och gå vidare till nästa etapp i kampen om världsherraväldet. De kämpar för att få bort de amerikanska trupperna från Irak - eller tidigare Saudiarabien - bilda en palestinsk stat och bekämpa Israel. Men för jihadisterna handlar det i respektive fall om en rättvis sak som de kan manipulera för att rättfärdiga aktionerna och uppmuntra anhängarna. Deras mål är att väcka misstro mot eller försvaga dem som arbetar för att inrätta livskraftiga stater i den muslimska världen, till exempel Irak eller Afghanistan. På lång sikt är målet att förena alla muslimer i en fundamentalistisk stat - vilket är deras vision av ett nytt "kalifat" - som ett avgörande steg på vägen till en världsdominans som bygger på deras tolkning av "sharialagarna" och ett teokratiskt styre.

Man kan inte nog understryka hur omfattande deras utmaning av den demokratiska världen är. Enligt Walid Phares utspelar sig detta krig om idéer inför våra ögon och formar numera den övergripande ram som utmärker det tjugoförsta århundradet⁵.

En ny vapenarsenal: moderna kommunikationsverktyg

Detta nya hot är av en ny art. Liksom under nazismen och kommunismen är hotet globalt. Men terroristerna tillgriper oförutsägbara och ohyggliga metoder som är förankrade i det lokala sammanhanget. Deras mål är att skada grundvalen för de demokratiska samhällena, och de utnyttjar de friheter och möjligheter som dessa samhällen erbjuder och omvandlar på så sätt deras styrka till svaghet. Marknadsdemokratien i det tjugoförsta århundradet har skapat välstånd och stärkt individens egenmakt. Det har skapats nya informationskällor och kommunikationssystem som på ett exemplariskt sätt har underlättat resandet och bildandet av internationella nätverk och ökat studenters rörlighet. Under de kommande 20 åren kommer dessa tendenser att öka markant. Utvecklingen har lett till att en ny sorts fiende har dykt upp, en fiende som missbrukar informationsfriheten, kommunikationsfriheten och resefriheten.

Detta nya hot speglar den mångfald som präglar Internetåldern. Demokratien har nu blivit en måltavla för angrepp som organiseras genom en "cybermobilisering" - en "elektronisk massmobilisering"⁶ - som ska mobilisera potentiella anhängare över hela världen. Det krävs inga stora resurser för att driva en sådan global kampanj: en videokamera och tillgång till Internet kan göra vilket tal eller vilka ohyggliga gärningar som helst, som kidnappning eller mord, till ett nytt vapen i jihadisternas arsenal. Detta är IT-revolutionens baksida. David Kilcullen, den australiske specialisten på upprorsbekämpning, har sagt om Usama bin Ladin att om han inte hade tillgång till världsmedierna, satellitkommunikationer och Internet skulle han bara vara en knäppgök i en grotta.

Jihadiströrelsens taktik går ut på att först undergräva och sedan förstöra demokratiernas moraliska överlägsenhet: jihadisterna vill tvinga dem att ge upp rättsstaten för att upprätthålla lag och ordning, använda frihetsberövande utan rättegång för att skydda friheten, använda tortyr för att förebygga våld, döda oskyldiga för att skydda individen och införa alltmer genomgripande säkerhetsåtgärder på frihetens bekostnad. De ingjuter känslor av misstanke och fruktan mellan grupper för att öka spänningarna som i sin tur kan utnyttjas. Hellre än att utmana demokratierna i en direkt konfrontation föredrar denna formlösa fiende att provocera dem till dubbelmoral och till åtgärder som gör den moderata opinionen i nyckelregioner fientligt inställd och minskar det interna stödet. De tror att deras framgångar kommer att locka konvertiter till deras sak bland de individer som - med rätta eller inte - är missnöjda samtidigt som statens beslutsamhet försvagas.

Dessa demokratins fiender som hittar sin inspiration i en radikal och hätsk ideologi förfogar över nya verktyg, och det saknas inte potentiella anhängare i världen.

De största terroristhoten

I denna de missnöjdas koalition kan man urskilja fyra drag som kommer att färga debatten under många år framöver:

- För det första finns det stater som är fientligt inställda till demokratiska värden. Just nu är två av de främsta motståndarna Iran och Syrien. Hittills har dessa två länder i stor utsträckning avstått från att direkt konfrontera västvärlden. Deras intressen ligger i lokala eller regionala kriser och de vill hävda sin makt i

⁵ Phares, Walid, *The War of Ideas*, Palgrave Macmillan 2007.

⁶ Cronin, Audrey, *Cyber-Mobilization: the New Levée en Masse*, http://ccw.politics.ox.ac.uk/publications/cronin_parameters.pdf

den närmaste omgivningen. Därför erbjuder de hemligt stöd till särskilda aktiva grupper i instabila områden som Palestina och Libanon och gör på så sätt en regional spänning till ett globalt problem. Irans nya militanta hållning när det gäller kärnvapenkapacitet kan ge frågan en ny inriktning. Det är omöjligt att med säkerhet förutsäga hur Iran och Syrien kommer att utvecklas under de närmaste 20 åren, men troligen kommer dessa två länder eller andra stater - oavsett om de är teokratiska eller auktoritära men sekulära - att fortsätta utgöra ett hot.

- Mycket organiserade grupper, som i sista hand ofta finansieras av västerländska konsumenter som betalar för olja, har startat skolor för extremister och träningsläger för terrorister och har resurser att slå mot västerländska mål. Wahhabitiska madraser är en god grogrund för terrorister, särskilt i Pakistan, men också i Europa. De ansvarar för undervisningen av potentiella anhängare innan dessa införlivas i systemet.
- Dessa organiserade grupper har lyckats öka sin makt och sin aktionsradie genom att bilda nätverk som är knutna till deras huvudverksamheter. En mängd olika grupper med skilda krav och syften har kommit i kontakt med varandra via Internet och med hjälp av det billiga resandet, och de utbyter nu resurser och kunskaper.
- Utanför dessa nätverk frestas andra missnöjda att inleda egna fälttåg mot lokala mål med hjälp av hemmagjorda anordningar, allt i namn av en större sak.

Det finns inga mirakelkurer när det gäller terrorism. Såsom exemplen från Peru och Nordirland visar är det många faktorer som ska samverka om man ska lyckas stå emot terrorismen och i sista hand avvärja terroristhotet. Följande krävs:

- En stark politisk vilja.
- Fast beslutsamhet hos befolkningen att motarbeta detta hot mot demokratin.
- Mer sofistikerade och raffinerade antiterroriståtgärder.
- Undanröjande av de verkliga orsakerna till missnöjet.
- Marginalisering av terroristens saken.

Vissa tendenser är uppenbara. Hittills tycks de aktioner som gjorts ha drivit terroristorganisationerna på defensiven, men terroristhotet är långt ifrån utplånat, och Europa måste förbereda sig på nästa attentat. Det verkar som om hotet har blivit mer decentraliserat och "spontan". Det som man fruktar mest är att terroristgrupperna ska lyckas komma över biologiska stridsmedel eller klyvbart material, vilket skulle ge terrorismen en ny dimension⁷.

POLITISKA HANDLINGSALTERNATIV

På en makropolitisk nivå kommer detta ideologiska "globala uppror" kanske att tvinga demokratierna att förbereda sig för ett långt och okonventionellt krig som skulle kräva både kompetens i kontraterrorism och upprorsbekämpning och militära insatser för stabilisering och återuppbyggnad. Åtgärder måste vidtas redan nu som urholkar terroristhotets ideologiska grund och undergräver dess förmåga att agera med någon som helst effekt. Om

⁷ National Intelligence Council, ett forskningsinstitut (knutet till USA:s federala underrättelsetjänst CIA), *Mapping the Global Future: Report of the National Intelligence Council's 2020 Project*, 2004.

dessa åtgärder visar sig vara effektiva skulle de kunna bidra till att minska terroristhotet till en obetydlig nivå år 2025.

Nyckeln till framgång i kampen mot det globala upproret skulle i praktiken kunna vara att man hanterar olika skådeplatser på olika sätt, undanröjer skälen till det legitima missnöjet, gynnar framväxten av rättsstater som har förmåga att skapa fördelar för sina medborgare och inrättar demokratiska institutioner. En sådan strategi av "sönderdelning" skulle enligt Kilcullen kunna förhindra förbindelser mellan de olika skådeplatserna, omintetgöra möjligheten för regionala och globala aktörer att upprätta kontakter och utnyttja lokala aktörer, bryta kontakterna mellan och inom jihadisternas olika skådeplatser för aktioner, beröva terroristerna fristäder, isolera islamisterna från lokala befolkningar och stoppa bidrag från islamistiska källor i hela Mellanöstern⁸.

Det inrikespolitiska sammanhanget

Alla européer måste bli fullt medvetna om hur viktigt det är att kämpa för att försvara sina värderingar mot alla olika former av terroristhot. Därför är ett nära samarbete som bygger på denna gemensamma förståelse mellan de olika regeringarna grundläggande.

En viktig utmaning för Europas demokratiska samhällen är att såväl politiskt som ekonomiskt "integrera" de samhällsgrupper som i dag känner sig utestängda och bittra. Det är nödvändigt att vidta åtgärder för att främja en interkulturell dialog, stärka moderata muslimers ställning och isolera extremister. Samtidigt måste västregeringarna kunna visa att integrationspolitik och kulturell öppenhet är tecken på styrka, inte svaghet. Det får till exempel aldrig bli fråga om att tolerera en del bruk som påstås härröra från "sharia" i vissa delar av våra städer och som står i skarp motsättning till våra traditionella värderingar. Mycket mer fördjupad forskning måste bedrivas så att orsakerna till de extremistiska tendenserna hos vissa delar av den muslimska befolkningen kan fastställas.

Man bör kraftigt öka dessa ansträngningar eftersom det finns risk för att terrorismen försäkras en motreaktion - något som terroristerna antagligen eftersträvar - vilket kan leda till ökad intolerans⁹. Hittills har de västerländska samhällena på det stora hela visat en stor politisk mognad i sina reaktioner på attentat som begåtts av terrorister, och detta har haft en obetydlig inverkan på relationerna mellan olika grupper i samhället. Men det finns en risk för att vi i framtiden får uppleva terroristaktioner som förändrar denna situation.

Ledarna har tryck på sig att vidta åtgärder som minskar friheten och ökar spänningarna, ett fenomen som kanske underblåses av en åldrande befolkning och ekonomiska förändringar som är liktydiga med rädsla och osäkerhet. Det kommer att krävas ett tydligt ledarskap som **balanserar eventuellt ytterligare säkerhetsåtgärder mot bekännelsen till de demokratiska värdena och individens frihet**. I princip finns det ingen motsättning mellan en god säkerhet och individens frihet. Västregeringarna får inte låta sig provoceras av terroristerna och vidta åtgärder som, även om de verkar motiverade, bara stärker de underliggande orsakerna till terrorism. En nyckeldebatt gäller lagstiftningen och vilken roll den ska spela när det handlar om att begränsa missbruket av de nya teknikerna. Ytterligare ansträngningar krävs för att Internet ska bli en säker och välreglerad miljö .

Såsom erfarenheten från Nordirland och andra platser visar måste säkerhetstjänsterna göra massiva investeringar i **underrättelsetjänsten** och infiltrera terroristnät för att förhindra och omintetgöra terroristaktioner. Eftersom jihadisternas terrorism är mer decentraliserad än många tidigare terroristhot kommer detta att kräva betydande

⁸ Kilcullen, David, *Countering Global Insurgency*, s. 46; <http://smallwarsjournal.com/documents/kilcullen.pdf>

⁹ Europeiska unionens institut för säkerhetsstudier, *The New Global Puzzle: What World for the EU in 2025*, 2006.

insatser och resurser. Medlemsstaternas underrättelse- och säkerhetstjänster måste stärka sitt samarbete på detta område och få ekonomiskt och politiskt stöd. Dessa tjänster måste vara vaksamma på eventuella infiltreringsförsök. Ett annat effektivt medel i kampen mot terrorismen är bevakning av pengaflödet och också av personers förflyttningar. Man måste också särskilt uppmärksamma eventuella försök från jihadistiska nätverk att upprätta kontakter med etablerade europeiska terroristgrupper och den undre världen i syfte att maximera aktionernas effekt.

Säkerheten vid grundläggande infrastrukturer måste förbättras. Våra komplexa västerländska ekonomier är i hög grad beroende av storskaliga infrastrukturer för att tillgodose basbehov som energi-, vatten- och matförsörjning. Dessa nätverk och distributionsmönster måste ses över och förbättras så att deras tillförlitlighet och förmåga att stå emot ett riktat angrepp kan garanteras.

Ett problem som kan uppstå i det så kallade kriget mot terrorismen är att stödet från allmänheten mattas av. Kriget lanserades som en reaktion på ett speciellt terroristdåd och hade till en början ett brett **folkligt stöd**. I dag tycks syftet med kriget ha blivit allt dunklare för allmänheten. Är målet att besegra al-Qaida? Om så är fallet, vad har det med Irakkriget att göra? Vad kommer att hända med andra skådeplatser där aktioner har ägt rum? Afghanistan? Somalia? Om västregeringarna vill ha folket med sig i en kamp, som kommer att få stora återverkningar på resurserna och i slutändan på mänskligheten, måste de anstränga sig mer för att förklara hotets verkliga karaktär och det faktum att det handlar om en "kamp för demokratin". Det krävs ett politiskt ledarskap som kan stå emot dem som förordar en eftergiftspolitik och dem, ofta i medierna, som har kort minne.

Det internationella sammanhanget

Om man för en **sönderdelningspolitik** för att spränga jihadistiska nätverk måste denna åtföljas av åtgärder som ska undanröja skälen till det legitima missnöjet med avsikt att isolera extremisterna inom de egna samhällsgrupperna, vilket skulle hejda strömmen av anhängare och finansiering, begränsa det logistiska stöd som ges av samhällen som erbjuder en fristad för terrorister och stärka ställningen för de moderata muslimska strömningarna. Detta är ett viktigt område där det transatlantiska partnerskapet är grundläggande. Det har funnits förslag på att betydligt större resurser ska tilldelas politiska, ekonomiska och psykologiska insatser än väpnade interventioner, trots att de europeiska staterna för närvarande lägger för lite pengar på ett traditionellt försvar.

Palestina och Israel: Västvärlden måste fortsätta att arbeta för en överenskommelse mellan staten Israel och den palestinska myndigheten och ha kvar inrättandet av en palestinsk stat, såsom fastställs i Mellanösternkvartettens färdplan för fred, som en av de viktigaste prioriteringarna. Det ligger mer än någonsin i Europas och USA:s intresse att främja inrättandet av en livsduglig palestinsk stat som har tillräcklig legitimitet i den palestinska befolkningens och utlandets ögon för att kunna minimera inflytandet av denna historiska konflikt som alltid har varit en källa till fientlighet. Det är viktigt att understryka att jihadisterna inte kommer att blidkas av en uppgörelse - de kommer utan tvekan att förkasta alla förslag till lösningar - men det kommer att vara ett viktigt bidrag till deras isolering från den moderata muslimska opinionen.

Irak: Om opinionen skulle se sig nödsakad att konstatera att koalitionen har lidit ett nederlag i Irak skulle det säkert bli ett hårt slag på lång sikt för västvärlden. Trots att koalitionen väpnade trupper gjorde allvarliga misstag i den "gyllene timmen" efter den framgångsrika invasionen av landet, måste en tillräcklig politisk vilja uppbyggas för att man ska orka hålla ut. Priset för att fortsätta kriget kommer att bli högt, inte bara ekonomiskt utan också, och

framför allt, på ett mänskligt plan. Men detta krig är livsviktigt i den långsiktiga kampen för att försvara demokratin. Moderata irakier och deras västerländska allierade måste visa en fast beslutsamhet för att kunna stå emot de växande radikala strömningarna och understödja framväxten av en livskraftig och demokratisk irakisk stat. Parallellen med Sovjetunionens invasion av Afghanistan är viktig att notera. Jihadisterna anser att de besegrade Sovjetunionen i Afghanistan och därmed orsakade Sovjetblockets fall. De ska inte få möjlighet till en liknande "seger" i Irak.

Afghanistan: Här pågår också en strid som inte får förloras. Det talibanska hotet hålls för närvarande tillbaka, och situationen där kan inte jämföras med den som råder i Irak. Men civilbefolkningen måste få känna av de ekonomiska och sociala vinsterna med den nya situationen om de ska orka hålla ut och fortsätta stödja de västerländska insatserna för den nya demokratiska regeringen.

Mellanöstern: Västvärlden måste prioritera framväxten av starka stater som ansluter sig till principerna om rättsstaten och ett konstitutionellt styre, försvarar de mänskliga rättigheterna och uppmuntrar ekonomisk utveckling. Sedan måste reformer som breddar grunden för demokratiska regeringar understödjas. Det finns dock risker. Det kan hända att moderata men odemokratiska regeringar utsätts för hot av radikala grupper. Detta hot kan antingen kväsa nu eller tillåtas växa och orsaka ännu värre problem i framtiden. Västvärlden måste främja ekonomisk utveckling och en politik som minskar arbetslösheten, särskilt bland unga människor. Det finns ingen direkt koppling mellan fattigdom och terrorism - tvärtom kommer många terrorister från rika familjer - men bristen på ekonomisk framgång bidrar till känslan av främlingskap. Nationerna i Mellanöstern bör i möjligaste mån få hjälp så att de fullt ut kan spela en roll i globaliseringsprocessen. Det måste drivas en politik som bygger på dialog och uppmuntrar utvecklingen av en "islamisk demokrati" i likhet med den "kristna demokratin" som kan förena religiös tro och demokratiska principer, bidra till att en konstitutionell styrelseform accepteras och andras rättigheter respekteras i den religiösa samhällsgruppen och som kan krossa den förutfattade meningen att demokrati är ett dekadent statsskick som påbjuds av västvärlden. För en sådan dialog krävs nödvändiga resurser. Det är få länder i Mellanöstern som har kopplingar till nätverk som arbetar för demokrati och goda styrelseformer, som det Brittiska samväldet. Det finns heller ingen motsvarighet till Europarådet som främjar mänskliga rättigheter i Mellanöstern eller i Medelhavsområdet.

Nordafrika: Detta område som är nära granne till EU är särskilt viktigt för Europas säkerhet. EU måste främja förbindelserna runt Medelhavet när den utformar sina program för ekonomisk utveckling och politiska utbyten.

Det muslimska samhället i vid bemärkelse: Att ge stöd till stater som har en stor muslimsk befolkning, till exempel Pakistan, Indonesien och olika nationer i Centralasien, måste vara en av de främsta prioriteringarna. På så sätt skulle dessa länder kunna följa bland annat Malaysias och Indiens exempel, som idag styrs av framstegsvänliga regeringar och som är relativt stabila och grundas på ett växande ekonomiskt välstånd.

Resten av världen: De flesta länderna i Asien består numera av livskraftiga marknadsekonomier som har anslutit sig till det globala kommersiella nätverket och föresatt sig att nå upp till västländernas nivåer av ekonomiskt välstånd. Men hur är det med resten av världen? Vissa områden i Östafrika till exempel har redan använts som bas för al-Qaidas terroristaktioner. Handelspolitiska åtgärder och utvecklingsbistånd för att stödja den ekonomiska utvecklingen är inte bara till omedelbar hjälp för lokalbefolkningen. De ligger också i västvärldens långsiktiga intresse i dess världsomspännande engagemang för de demokratiska värdena och kräver därför en politisk vilja och ett åtagande av resurser som visar hur viktig kampen för demokrati är.

Energi och miljö

ANALYS

Klimatförändringar

Miljön håller på att förändras. I många områden runt om i världen leder större temperaturextremer och oberäkneligare väderförhållanden till naturkatastrofer som översvämning eller torka. Istäcket krymper, glaciärerna smälter och öknarna sprids. Temperaturer och vädermönster har växlat betydligt i alla tider. Till exempel upplevde Europa en "liten istid" mellan 1500 och 1850, strax efter "medeltidens varma period". Det som gör vår tid speciell är att förändringen går så snabbt och att den allmänna övertygelsen är att det inte är en naturlig förändring.

Alla är överens om att nuvarande klimatförändringar beror på den globala uppvärmningen som i sin tur framför allt orsakas av en exempellös global ökning av koldioxidhalter i jordens atmosfär och som är en biprodukt av vår modell för ekonomisk tillväxt och vårt moderna levnadssätt som bygger på konsumtion av fossil energi. Därför är det troligt att jordens tillstånd fortsätter att försämrans fram till 2025 och att miljö- och energifrågorna kommer att väga mycket tungt i framtidens politik.

Om den ekonomiska globaliseringen fortsätter i nuvarande takt förväntas den medföra ungefär 60 % ökning av efterfrågan på och förbrukningen av fossila bränslen under de närmaste 20 åren. Jorden kommer att utsättas för en kraftig ökning av växthusgasutsläpp och klimatförändringarna kommer att bli mer och mer märkbara. Analytiker som företräder en allmän uppfattning förutsäger att effekterna av den klimatuppvärmningen, som är relativt begränsade för ögonblicket, kommer att bli mycket märkbarare först i slutet av perioden, det vill säga mellan 2025 och 2030. Enligt dem kommer följande fenomen då att kunna iakttas: medeltemperaturen vid jordytan ökar med mellan 0,4 och 1,1 grader fram till 2025, isen fortsätter smälta, havsnivån stiger och uppvärmningen och försurningen av havet fortsätter, nederbörden blir intensivare, fler naturkatastrofer (cykloner, tyfoner, värmeböljor, översvämningar osv.) inträffar och slutligen kommer det att råda större brist på dricksvatten med allt vad det innebär av nya pandemiska hot. Detta skulle kunna få allvarliga effekter på vegetationsperioderna och skördarna. FN:s klimatpanel, IPCC¹⁰, hävdar att mer än 50 % av de temperaturförändringar som hittills har observerats med största sannolikhet har orsakats av människan och beror på ökade koncentrationer av växthusgaser¹¹.

Naturligtvis finns det olika uppfattningar i denna fråga. IPCC har kritiserats för sin metod både när det gäller sättet som den lägger fram aktuella tendenser på och analyserar förändringar av de globala temperaturerna, analyser som grundas på begränsad statistik och biologiska uppgifter som kan tolkas på olika sätt. Den så kallade hockeyklubb-konflikten gäller till exempel ett förenklat diagram som presenterades i IPCC:s rapport 2001 där det framkastades att de globala temperaturerna hade varit stabila mellan år 1000 och 1900 för att sedan stiga kraftigt¹². Ett antal forskare (främst klimatologer med inriktning på studier av molnformationer, som är den viktigaste faktorn för väderutvecklingen) ifrågasätter nu öppet IPCC:s slutsatser på vilka den nuvarande politiken och idéerna om global uppvärmning fastställs. De bestrider inte att temperaturen kan ha ökat under de senaste 20–25 åren utan ifrågasätter de långsiktiga slutsatser som har dragits utifrån tidigare observationer. Nya klimatmodeller håller på att

¹⁰ FN:s klimatpanel (IPCC, Intergovernmental Panel on Climate Change) inrättades 1988 av två FN-organ, Världsmeteorologiska organisationen (WMO) och FN:s miljöorgan (UNEP), för att fastställa risken för klimatförändringar.

¹¹ Fjärde utvärderingsrapporten från FN:s klimatpanel (IPCC): Klimatförändringar 2007.

¹² Denna analys är även känd under namnet "MBH98-rekonstruktion" som utvecklades av Mann, Bradley och Hughes.

utarbetas som ger koldioxidutsläppen och människans aktiviteter en betydligt mindre roll i förklaringen till den senaste uppvärmningstrenden och där större tonvikt läggs på naturfenomenens möjliga roll, till exempel solaktivitetscykeln.

Det är svårt att utforma en politik på detta område eftersom ett slutgiltigt svar på dessa två frågor kanske kommer för sent för att man ska hinna vidta några korrigerande åtgärder. Hursomhelst är det nu en allmänt accepterad uppfattning att det är människan som är orsaken till klimatförändringarna, och allmänheten kräver i allt högre grad att något görs nu omedelbart. Därför måste regeringarna bedöma om det krävs djupgående förändringar av politiken utifrån sannolikhetskriterier och riskbedömningar. Det är uppenbart att om det till sist visar sig att klimatförändringarna inte beror på människan skulle sådana politiska initiativ i värsta fall leda till att världens samlade BNP minskade och möjligen äventyra de tekniska innovationer som krävs för att hantera effekterna av det. Men om det däremot visar sig vara människan som är orsaken till klimatförändringarna skulle underlåtenheten att agera kunna visa sig vara förödande.

Energi

I dag konsumerar EU:s medlemsstater 45 % mindre energi än de gjorde 1973 för att producera samma ekonomiska resultat. Den absoluta efterfrågan på energi fortsätter dock att öka eftersom förbrukningen av primärenergi inom EU-25 ökade med 41 % mellan 1971 och 2003. Den globala förbrukningen av fossil energi beräknas öka med 60 % de närmaste 20 åren. Två tredjedelar av denna ökning står asiatiska länder för, framför allt Kina och Indien. Olja fortsätter att vara det mest eftertraktade bränslet medan naturgaskonsumtionen bör öka med 87 % fram till 2030. Europa, som redan är den största importören i västvärlden av olja och gas, kommer således att möta en ökad konkurrens om en begränsad tillgång.

Medierna tävlar om att upprepa att reserverna av fossila bränslen kan komma att ta slut före detta århundrades slut. Man beräknar till exempel att gasförsörjningen endast kan garanteras 60 år framåt. Sådana förutsägelser är alltid orealistiska och otillförlitliga (jämför med de prognoser om "nolltillväxt" som lanserades på 1970-talet). I de flesta beräkningar underskattas den roll som relativa priser och inducerade innovationer kan spela för att garantera ett hållbart och tillräckligt flöde av resurser. Det finns till exempel betydande stenkolreserver - tre gånger fler än olja eller gas i fråga om energikvantitet - som till lämpligt pris skulle kunna användas för att tillgodose energibehoven. Därför är det rimligt att anta att denna typ av problem inte kommer att uppstå förrän långt efter 2025.

Detta betyder inte att det inte kan bli svårt att leverera tillräckligt med energi till marknaden eller att klara sig undan dramatiska prisökningar. Det finns risk för att de infrastrukturer som ska återvinna, transportera och förädla energireserverna på medellång sikt inte kan tillgodose efterfrågan. Många av de oljeproducerande länderna styrs av regeringar som är mer angelägna om att maximera vinsterna på kort sikt än att optimera de ekonomiska framtidsutsikterna på lång sikt. Dessutom tycks några viktiga oljeproducenter, till exempel Venezuela, Ryssland och Irak, visserligen av mycket olika anledningar, vara oattraktiva eller ogästvänliga i investerarnas ögon på grund av den politik som förs eller interna problem.

Enligt Internationella energibyran uppgår de investeringar som krävs totalt till 20 000 miljarder dollar. Detta belopp kommer huvudsakligen att behöva finansieras av privata investerare. Därför måste den privata sektorn visa vägen

både när det gäller trygg energiförsörjning och klimatförändringar. Regeringarna måste utarbeta en lämplig ram för att uppmuntra investeringar i rätt riktning.

Dessutom står EU inför ett stort problem genom sitt växande beroende av externa energikällor. Dess beroendenivå har sjunkit från 62 % år 1975 till 48 % idag, men väntas stiga igen till 70 % år 2030.

Problemet förvärras av det faktum att praktiskt taget alla större oljeproducenter och även de transitområden som Europa är beroende av för sin import är områden med stor geopolitisk instabilitet. Därför kan man inte utesluta återkommande relativa flaskhalsar och prisökningar på grund av regionala politiska spänningar eller omodern eller bristfälligt underhållen lokal infrastruktur.

POLITISKA HANDLINGSALTERNATIV

Klimatförändringar

Det finns således två sätt att möta utmaningen på. Det radikalaste är att försöka stoppa klimatförändringarna helt och hållet. Detta är i grund och botten det tillvägagångssätt som antogs vid toppmötet i Kyoto. Maximala utsläppskvoter för föroreningar ska fastställas så att man kan hejda koncentrationerna av koldioxid och vända trenden. Kyotoprotokollet innehåller en rad rättsliga åtgärder som ska uppmuntra industrier och hushåll att införa nya produktions- och konsumtionsmönster som ökar användningen av ren energiteknik. Skattepolitiska ingrepp på marknaden ska åstadkomma en prisreglering som innebär att fossila bränslen ersätts och utveckling av förnybara energikällor främjas. När det gäller elproduktionen är det meningen att de fossila bränslena successivt ska ge plats för alternativa icke kolbaserade energikällor, till exempel kärnkraft eller så kallade hållbara energikällor.

Ett annat alternativ och kanske produktivare tillvägagångssätt på lång sikt skulle vara att välja en anpassningsstrategi med teknisk innovation som främsta drivkraft. Forskning och investeringar behövs som bidrar till att man hittar nya tekniker som kan förbättra hur vi i västvärlden och våra grannar runtom i världen lever i och med vår miljö. Med andra ord innebär denna strategi att man drar nytta av det kunskapsamhälle som globaliseringen håller på att skapa i stället för att försvaga den ekonomiska tillväxt som marknaden genererar.

Även om detta handlingsalternativ verkar mer lovande finns det ändå risk för att alla framsteg som görs i ett land eller en världsdel, kanske till en hög kostnad, hursomhelst skulle omintetgöras av verksamheter i andra länder som inte följer en liknande strategi. De framsteg som Europeiska unionen eventuellt skulle kunna åstadkomma skulle snabbt tillintetgöras om till exempel Kina genomförde sitt projekt att uppföra 500 kolkraftverk¹³. En del fruktar att om en politik av den typen inte infriar sina löften finns det risk för att en ideologisk hysteri leder till tvingande lagstiftning och priser, vilket kan tillintetgöra marknadsincitament som investeringar och tekniska framsteg och därigenom även vår förmåga både att erbjuda en hög levnadsstandard och skapa villkor för allt större energieffektivitet och hållbarhet. Men ändå krävs ett globalt ledarskap. Genom att vara först med att vidta korrigerande åtgärder kan Europeiska unionen i högre grad ändra villkoren för världsdebatten och uppmuntra andra att följa dess exempel.

¹³ Susan Watts, BBC Newsnight Science Editor, 2005. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/newsnight/4330469.stm>

Allteftersom uppgifterna blir exaktare och modellerna förbättras krävs det en konstant bevakning och anpassning av dem. Internationellt samarbete är grundläggande om man ska kunna samordna tillvägagångssättet globalt och dela med sig av information om nya trender.

Energi

På medellång sikt är kärnenergi den enda energitekniken som har visat sig vara effektiv i fråga om inverkan på energiförsörjningen. Alternativa lösningar som vindkraft eller biobränsle utgör endast en liten del av energiförsörjningen och kan i denna egenskap endast vara en kompletterande resurs, visserligen värdefull men begränsad. Därför måste förbudet mot kärnkraftsutveckling hävas. Den viktigaste uppgiften är att få befolkningen att bli kärnkraftsförespråkare igen. På längre sikt skulle det kunna visa sig vara lönsamt att satsa på vätgasdrivna bränsleceller eftersom denna teknik skulle möjliggöra en övergång till en energimodell som bygger på helt förnybara källor där varje individ skulle kunna tillgodose sina egna behov och dela sin energiproduktion med många andra. Tekniken med vätgasdrivna bränsleceller har potential att sätta punkt för världens beroende av importerad olja, åstadkomma en drastisk minskning av koldioxidutsläppen och mildra effekterna av den globala uppvärmningen. Den industriregion som först lyckas utnyttja den tekniken fullt ut kommer att dominera den ekonomiska utvecklingen under resten av århundradet. Trots de betydande industriella framstegen på senare tid är tekniken långt ifrån tillgänglig till överkomliga priser.

Enligt den uppfattning som delas av de flesta experter, fackmänniskor och politiskt ansvariga är inte marknadsprocessen tillräcklig för att lösa de energiproblem som förväntas uppstå i Europa och för att garantera en smärtfri övergång till en framtid utan olja. Trots att marknadskrafterna hela tiden går i rätt riktning är den allmänna uppfattningen att marknaden inte kan göra jobbet själv, med tanke på det akuta läget, och att staten måste ingripa för att bestämma riktning och ge industrin starka investeringsincitament. Till exempel bör man allvarligt överväga att höja skatterna på tekniker och verksamheter som är skadliga för miljön. Dessa extrainkomster skulle kunna användas till att finansiera övergången till förnybar energi (skatteväxling). Europeiska unionen och dess medlemsstater bör ge generösa skattesubventioner och incitament till industrin, småföretag, lokala regioner och kommuner samt även till privatpersoner, oavsett om de är husägare eller bara konsumenter, för att uppmuntra både forskning och utveckling och främja förnybar energi och teknik för vätgasdrivna bränsleceller.

Faran med ett sådant tillvägagångssätt är dock att statens direkta inblandning kan leda de europeiska energivalen till tekniska återvändsgränder (vilket till exempel hände i Frankrike med det berömda Minitel). Historien är full av exempel som visar vilka negativa effekter statliga bestämmelser och subventioner som ska påskynda industrisektorns anpassnings- och innovationsprocess kan ha. En europeisering av industripolitiken kommer inte nödvändigtvis att öka möjligheterna till framgång.

Generellt finns det goda skäl att se fram mot 2025 med optimism. Det digitala samhällets fantastiska uppgång gör det möjligt för oss att föreställa oss framtida möjligheter som ingen någonsin kunde ha drömt om för inte så länge sedan. I samband med den revolutionerande utvecklingen när det gäller vätgas- och bränslecelltekniken gör det digitala samhället det tekniskt möjligt för en helt ny radikal energimodell att gradvis framträda, en modell som till stor del grundar sig på ett komplext system som förenar decentraliserad produktion och nätverk för utbyte av ren energi som ska fungera i enlighet med processer som inte är så annorlunda mot dem som på telekommunikationens område gav oss Internet.

Den viktigaste utmaningen för EU de närmaste 20 åren är att uppmuntra den typ av konkurrensanda och avregleringspolitik, i kombination med ökad kompetens och förbättrad utbildning, som ger européerna de bästa förutsättningarna för att vara bland de första att dra full nytta av de nya tekniska möjligheterna.

Oavsett vilka beslut som till slut fattas, och även om de mest pessimistiska förutsägelseerna om klimatförändringarna visar sig vara ogrundade, kommer våra nuvarande miljö- och energiproblem att lämna ett djupt avtryck på samhället 2025. Världen 2025 kommer sannolikt att grundas på en stark miljöetik där principerna om ekologisk disciplin och en hållbar utveckling får sin fulla innebörd.

IV. KONSEKVENSER FÖR EUROPEISKA UNIONEN

Europeiska styrelseformer: värderingar, identitet och gränser

ANALYS

De föregående kapitlen om framtidens utmaningar illustrerar mycket tydligt hur snabbt världen har gått in i ett helt nytt skede där nya svåra frågor kommer i dagen. Europeiska unionen måste först och främst se till att den har förmåga att agera. Om den inte kan fungera effektivt spelar det knappast någon roll om politiken är lämplig. EU:s styrelseformer är därför med nödvändighet mycket viktiga, inte enbart när det gäller själva karaktären på värderingar och identitet i Europa utan också när det gäller unionens gränser. Därför måste följande aspekter vederbörligen beaktas:

- Europas gemensamma värdegrund och identitet.
- EU:s institutionella struktur.
- Behovet av en effektiv förvaltning och ansvarsutkrävande.
- Fastställande av unionens gränser.

Grunden för värderingar och identitet i Europa

Grunden för Europas styrelseform är behovet av gemensamma värderingar och en gemensam vision för Europa och dess plats i världen. Alla institutionella byggen och administrativa finjusteringar i världen betyder ingenting om det inte finns ett samförstånd om grundläggande principer. Detta kulturarv ger näring åt den uppfattning som delas av alla folk i Europa när det gäller begrepp som människans värdighet, frihet, mångfald, respekt för mänskliga rättigheter, rättsstaten, rättvisa, tolerans, skydd av minoriteter och statens roll. Såsom EPP konstaterar i sin Romdeklaration:

Europas judisk-kristna rötter och gemensamma kulturarv och även dess klassiska och humanistiska historia och insatserna under Upplysningstiden, är grunden för vår politiska plattform.¹⁴

Diskussionen om Europas identitet och värderingar är inte något statiskt eller slutgiltigt utan en fortlöpande uppgift, en dynamisk och öppen process där medlemmarna i vårt europeiska samhälle kommer överens om gemensamma uppfattningar om sig själva och andra. Genom att dela kultur och få en djupare insikt i hur andra uppfattar världen blir det möjligt att bekämpa fördomar, vidga sinnen och utveckla synergier för att stärka samarbetet.

¹⁴ *For a Europe of the Citizens: Priorities for a Better Future* ("Rommanifestet"), antaget vid EPP:s kongress i Rom, 30–31 mars 2006. http://www.epp.eu/dbimages/pdf/encondoc310306final_copy_1_copy_1.pdf

Värderingar: Vårt värdesystem i Europa grundar sig på fyra följande grundläggande delar:

- Med det antika Greklands politiska system introducerades föreställningen om direktdemokrati. I globaliseringstider är det mycket viktigt att medborgarna deltar i unionens beslutsfattande. På samma sätt spelar yttrandefriheten och mångfalden en avgörande roll för politisk stabilitet.
- Vårt rättssystem bär djupa spår av det romerska arvet. Begrepp som rättsäkerhet, likhet inför lagen och äganderätt är fortfarande nödvändiga förutsättningar för att blomstrande ekonomiska system ska kunna utvecklas.
- Arvet från kristna värderingar är viktigare än någonsin. Medmänsklighet, tolerans, individens frihet, respekt för mänsklig värdighet och solidaritet är garantier för politisk stabilitet.
- Slutligen markerar upplysningstiden den sista stora etappen då det sekulära samhället skapades, vilket är det arv som har visat sig vara hållbarast. Religionsfrihet, både lokalt och internationellt, är en grundförutsättning för att människor ska kunna leva i fred tillsammans.

Även om vi inte har rätt att kräva att våra värderingar ska erkännas över hela världen måste vi ändå vara medvetna om att vi inte är de enda som försvarar dessa värderingar i västvärlden. Framför allt USA har spelat en avgörande roll för kommunismens sammanbrott och enandet av Europa och också bidragit till att utveckla en kulturell värdegemenskap.

Identitet: En europeisk identitet kan i vid mening definieras i kulturella, historiska, religiösa, politiska och geografiska termer samtidigt som EU (liksom dess föregångare) har byggt ett mycket mer specifikt "Europa" med dess institutioner, diskurser, principer och bestämmelser. En väsentlig aspekt av Europa är nationalstaten. För medborgarna har nationen en mycket mer framträdande plats och den kan påverka deras verksamheter mycket mer, vilket skapar en starkare identitet. På grundval av dessa nationalstater är det nödvändigt att säkerställa en stark inre sammanhållning mellan EU:s medlemmar för att unionen ska fungera effektivt.

EU:s institutionella struktur

Toppmötet i Berlin var ett viktigt genombrott för unionen. Det dödläge som uppstod efter att de två folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna hade förlorats bröts till sist. Även om talet om kris kanske har överdrivits - en viktig faktor för unionens framgång är dess förmåga att gå framåt också under svåra förhållanden - fanns det ett behov av reformer efter de två största utvidgningarna i unionens historia, vilka nära nog fördubblade antalet medlemsstater. Att institutionerna behövde bli mer demokratiska var påkallat sedan länge, både när det gällde lagstiftning och budgetansvar, rådet behövde en rationellare beslutsprocess för att tillgodose behoven hos den utvidgade unionen och slutligen var unionen tvungen att anpassa sig för att förverkliga sin ambition att vara en viktig röst internationellt. Detta uppnåddes vid toppmötet i Berlin tack vare ett nedbantat reformpaket som i huvudsak var inriktat på de stora reformerna i konstitutionsfördraget.

Behovet av en effektiv förvaltning

När det gäller Europas styrelseform står framför allt unionens konstitutionella bygge i förgrunden. Även om helhetssynen är central får man inte försumma andra, mer specifika aspekter. Santer-kommissionens avgång väckte allvarliga frågor om huruvida kommissionen är skickad för sin roll som väktare av fördragen. En ambitiös reformprocess inleddes som ett resultat av Europaparlamentets och den oberoende expertkommitténs (1999) utredningar, och de två efterföljande kommissionerna har båda ansträngt sig för att genomföra nödvändiga förändringar.

En av de största farorna för Europeiska unionen är att medlemsstaterna hela tiden frestas att delegera nya uppgifter till sina institutioner utan att nödvändigtvis förse dem med de resurser som krävs för att genomföra dem effektivt. Detta leder till att förväntningar inte infrias och också besvikelse och förbittring.

Fastställande av unionens gränser

Gränser skapar en känsla av tillhörighet och identitet, de definierar ägarförhållanden samtidigt som de skänker skydd. Inget samhälle och ingen ekonomi är möjliga utan gränser - de är en grundläggande del av den politiska processen. I Europas fall har gränserna förändrats under århundradenas lopp: det finns ingen klar definition av var Europa börjar och slutar. Gränserna norrut och västerut är ganska tydligt fastlagda, men det finns ingen riktig enighet när det gäller Europas gränser österut. Enligt den tyske forskaren Hartwig Hummel är Europas gränser inte huggna i sten utan historiska konstruktioner som kan förändras och utvecklas.

När det gäller Europeiska unionen och dess definition av Europas gränser har medlemsstaterna ett gemensamt intresse grundat på värderingar från en gemensam historia och gemensamma traditioner. Dessa värderingar skapar en känsla av tillhörighet, och det går inte att agera tillsammans om det inte finns en ömsesidig förståelse för de gemensamma värderingarna. Därför kan kanske den styrka som ligger i en gemensam vision faktiskt avgöra var Europa börjar och slutar rent geografiskt, och detta är säkerligen fallet för Europeiska unionen.

De argument som hittills har framförts visar att EU:s prioriteringar snabbt har skiftat från uppbyggnad till institutionellt arbete med hänsyn till de globala utmaningarna. Man skulle kunna hävda att Europa har förlorat tid under de senaste fem årens konstitutionella process och inte gjort tillräckligt för att snabbt anpassa sig till en värld som präglas av hård ekonomisk konkurrens, allvarliga strategiska hot, genomgripande tekniska och kulturella förändringar.

Om dessa mål ska kunna uppnås verkar det uppenbart att tiden för att fastställa unionens gränser närmar sig, vilket skulle ge medborgarna en möjlighet att känna en verklig europeisk identitet. Detta skulle också göra att EU kan rikta ansträngningarna mot de framtida utmaningarna och inte hela tiden låta sig distraheras av tankar på en eventuell utvidgning av unionens territorium, vilket kan försvaga dess förmåga att agera som en global part värdig namnet. Att unionens gränser fastställs innebär inte att utvidgningsprocessen är över, utan detta skulle i högre grad uppmuntra EU att sätta sina egna intressen i första rummet - integrationsförmåga - i stället för att låta vilket land som helst som så önskar ansluta sig till EU.

POLITISKA HANDLINGSALTERNATIV

Förändrad attityd gentemot staten

När Europeiska unionen ska anta dessa utmaningar måste den hitta ett sätt att bemöta den förändrade attityden gentemot alla sorters statliga organ.

- De politiska institutionerna drabbas av att respekten för auktoriteter blir mindre och mindre. Enigheten om den allmänna politiska inriktningen gör att valresultaten blir mindre viktiga, vilket kanske förklarar, så när som på några få undantag, det allt lägre valdeltagandet.
- I en globaliserad värld som bygger på den digitala ekonomin är individen den viktigaste beståndsdel. Med tanke på detta måste EU:s och medlemsstaternas byråkratiska etos anpassas så att de europeiska styrelseformerna följer med sin tid. Medborgarna använder sig av de nya teknikerna för att ställa de politiska ledarna till svars, diskutera idéer och verka för politisk förändring: bloggar används mer och mer för att sprida idéer och rekrytera anhängare; demonstrationer organiseras med kort varsel med hjälp av e-brev och textmeddelanden; "virtuella" påtryckningsgrupper har ersatt traditionella föreningar i rollen som det viktigaste språkröret för politiska aktioner.
- Europas nationalstater är fortfarande den främsta identifikationspunkten för merparten av befolkningen, och medborgarna kommer sannolikt att fortsätta att vara lojala mot den i första hand, vilket är nödvändigt för en god styrning. Det finns dock en ökad acceptans för tanken att den politiska makten kan fördelas mellan olika verkställande nivåer om så krävs - till exempel en europeisk nivå för en viss politik och regionala/lokala organ för någon annan - eller flyttas helt utanför statens horisont och överlämnas till privata organ, kommersiella företag, välgörenhetsorganisationer eller enskilda individer. Följden blir att alla sorters styrelseformer utvecklas i en konkurrensutsatt miljö av inflytande och makt.

Utvidgningsprocessen

Framtida utvidgningar innebär en enorm utmaning för unionens styrning. Varje utvidgning får stora återverkningar på de fyra aspekter som tagits upp ovan och är ingenting att ta lätt på. Europeiska unionen måste se till att den inte siktar för högt, det vill säga att den bygger upp ett så stort Europa att det blir omöjligt för den att infria sina löften. Unionens handlingsförmåga får inte under några omständigheter offras på utvidgningens altare.

En väl genomförd utvidgning kan innebära att den europeiska rättsstaten och respekten för mänskliga rättigheter också utvidgas i och med att demokratin stärks i de nya medlemsstaterna; den kan vidga den inre marknaden, den största inre marknaden som bidrar till att ge ekonomisk stabilitet och främja välbefinnande, och den kan slutligen bidra till att ge Europa större tyngd på den internationella arenan. Men en utvidgning som görs i stor hast, är dåligt förberedd och som görs utan en överenskommelse om gemensamma värderingar och framtida mål skulle bara oåterkalleligt skada unionens handlingsförmåga. I en kritisk analys av fördelarna med varje ansökan måste det ingå en noggrann bedömning av unionens integrationsförmåga just då och när det gäller just det kandidatlandet.

Samtidigt som länder i Europa enligt fördragen har rätt att ansöka om anslutning till unionen måste unionens gränser tydligt definieras så att unionen kan möta de utmaningar som den står inför, upprätthålla den inre sammanhållningen och integrera västra Balkan. När denna etapp väl har avverkats är vårt förslag att det måste gå

ansenlig tid - kanske ett femtontal år - innan framtida utvidgningsförhandlingar kan inledas. En konsekvent och särskilt riktad grannskapspolitik bör utformas så att samarbetsinriktade, blomstrande och stabila förbindelser kan upprätthållas med de aktuella länderna.

Den institutionella strukturen

Unionen har genomgått stora strukturella förändringar de senaste tjugo åren - med inte mindre än fyra stora fördrag och ett femte som ska färdigställas och ratificeras av de 27 medlemsstaterna inom ett år. Ingen hade kunnat förutsäga denna utveckling eller hur dessa förändringar skulle påverka unionen.

Men för EU-medborgarna skulle det vara bra med en paus när det gäller institutionella förändringar, inte bara för att det skulle ge dem möjlighet att bilda sig en uppfattning om vad EU ansvarar för utan också om de konkreta åtgärder som EU vidtar för att möta de kommande globala utmaningarna. Därför bör eventuella framtida förändringar av unionens institutionella struktur endast göras för att förbättra effektiviteten och öka insynen i de uppgifter som unionen ansvarar för.

Om unionens åtgärder ska bli effektivare på den internationella arenan skulle användningen av en flexiblare form av "fördjupat samarbete" öka användbarheten och acceptansen när en ny politik utformas. Ett fördjupat samarbete mellan dem som vill ha det och som känner sig i stånd till det skulle uppmuntra staterna att söka samarbete på de områden där det finns en verklig efterfrågan utan att de tvingades samarbeta på områden där de hellre går sin egen väg.

En effektiv förvaltning

En kompetent och effektiv förvaltning av gemenskapspolitiken måste få större uppmärksamhet. Samtidigt som de nya fördrag som är under förhandling och anslutningen av nya länder (som Bulgarien och Rumänien) är rökridåer som drar uppmärksamheten från det löpande arbetet vill unionsmedborgarna försäkra sig om att pengarna förvaltas förnuftigt och medverka i diskussioner och i de beslut som unionen fattar.

Stora insatser bör göras för att främja användningen av nya tekniker och i synnerhet Internet, så att det blir lättare för européer att delta i EU:s verksamheter, både när det gäller utformningen av politiken och beslutsfattandet. Framtidens utmaningar kommer att göra att de stora frågorna kan behandlas med medverkan av alla som vill göra sin röst hörd.

Det transatlantiska partnerskapets avgörande roll i en multipolär värld

ANALYS

I de föregående kapitlen har vi analyserat de nya globala utmaningarna och tittat ingående på fyra större områden som är viktiga de närmaste tjugo åren. Nya handlingsprogram måste utarbetas och hänsyn måste tas till olika globala aktörer i takt med att världen blir mer multipolär till sin natur. Områden med fortsatt geografisk betydelse kommer utan tvivel att inbegripa Kina, Ryssland, Indien, Mellanöstern och Afrika. Om det stämmer att de politiska utmaningar som analyserats ovan är långsiktiga till sin natur och kräver ett intensivt europeiskt samarbete kommer dessa utmaningar säkerligen att hanteras bättre ur en västerländsk synvinkel om det transatlantiska partnerskapet fördjupas. Hur ser det ut idag och vilken betydelse kommer det att ha 2025?

Den djupa motsättningen mellan USA och vissa av deras allierade i Europa i fråga om Irakkriget innebar en försämring utan motstycke av de transatlantiska förbindelserna. När det kalla kriget var över och Sovjetunionen hade upplösts visade det sig, enligt en allmän uppfattning, att Europas och USA:s värderingar och intressen var diametralt motsatta, något som dittills hade dolts av det trängande behovet att bekämpa en gemensam fiende. Sakta men säkert skildes de två parternas vägar och runt hörnet lurade en skilsmässa. Man fruktade då att Europa skulle bedriva en politik à la carte och försumma sitt centrala förhållande till USA för att hänge sig åt en valfri bilateralism som tjänar motstridiga intressen.

År 2005 återfann de transatlantiska förbindelserna något av sin hövlighet och ödmjukhet. Ledare i både USA och Europa ansträngde sig för att lägga denna smärtsamma tid i det transatlantiska partnerskapets historia bakom sig. Bakom detta närmande låg till viss del en bekännelse till de transatlantiska förbindelserna. Trots vissa obestridliga skillnader delar de transatlantiska parterna fortfarande fler grundläggande värderingar och intressen än några andra regioner i världen. Med tanke på de många banden och det politiska och kulturella släktskapet är USA och Europa fortfarande naturliga allierade.

Något som är viktigare än detta släktskap är det ömsesidiga erkännandet att Europa och Förenta staterna står inför samma sorts utmaningar i en global miljö som snabbt förändras och att de intressen som står på spel också påminner om varandra. I motsats till den gängse bilden av Europas och USA:s skilda intressen tycks de allmänna politiska prioriteringarna snarast ligga nära varandra. Politiskt ansvariga, experter och medborgare i både USA och Europa tycks allt enigare om de strategiska utmaningar som det tjugoförsta århundradet har i beredskap.

Till exempel uppskattar européer och amerikaner fortfarande de fördelar och möjligheter som globaliseringen erbjuder, men de känner även obehag inför några av dess "mörka sidor". De oroas bland annat av de socioekonomiska följderna av förändringar som rubbar den globala ekonomiska ordningen. Konkurrensen från Kina och Indien, till exempel, när det gäller sysselsättning, utläggande på entreprenad eller behovet av att reformera välfärdssystemet fick stor plats i diskussionerna både inför valet till amerikanska kongressen 2006 och presidentvalet i Frankrike tidigare i år.

Ledare i både Europa och USA är således fullt medvetna om att det krävs bättre instrument för att hantera globaliseringen och dess olika aspekter. Både Washington och Bryssel har ett direkt intresse av att nya ekonomiska

stormakter, som Indien och Kina, integreras i de internationella institutionerna och samtidigt tvingas följa världsekonomin regler. De är vidare överens om att det ligger i bådars intresse att se till att regler, normer och standarder erkänns och följs av tillväxtekonomierna - vare sig det handlar om marknadstillträde, immateriella rättigheter eller produktsäkerhet.

Ett område som ofta tas upp som en transatlantisk konflikt är de globala säkerhetsproblemen. Det finns skillnader i prioriteringar och tillvägagångssätt, till exempel legitimiteten i och nyttan med att använda beväpnade styrkor, men båda sidor är ändå överens om vilka punkter som ska skrivas in på dagordningen: icke-spridning av massiva förstörelsevapen, förstärkning av kampen mot internationell terrorism och stöd till vissa svaga eller sönderfallande stater.

Amerikanska och europeiska medborgare uttryckte sin oro över klimatförändringarnas följder redan innan den omstridda rapporten från FN:s klimatpanel (IPCC) hade offentliggjorts. Kopplat till det är en medvetenhet om den växande världskonkurrensen om energiresurser och den strategiska betydelsen av en stabil och säker energiförsörjning.

Listan över politiska prioriteringar på båda sidor om Atlanten är lång och ett uttryck för gemensamma intressen när det gäller hur den växande instabiliteten i Mellanöstern ska hanteras, hur framgångar i fredsprocessen mellan palestinier och israeler ska uppnås, hur programmet om den globala utvecklingen kan påskyndas, hur de för närvarande strandade förhandlingarna om liberalisering av handeln ska kunna tas upp igen och hur demokratiska värden och principer för goda styrelseformer ska kunna främjas.

I diskussionen om hur omfattande det transatlantiska samarbetet bör vara försummas ofta en aspekt av dessa förbindelser. Förenta staterna och Europa har sedan början av 1990-talet upplevt en tid av ekonomisk integration som saknar motstycke, en integration som i praktiken har gett upphov till en transatlantisk ekonomi. Trots att det görs ett stort nummer av Kinas och Indiens uppgång är USA och Europa fortfarande i dag varandras viktigaste partner när det gäller utländska direktinvesteringar. Deras affärsförbindelser uppgår till 3 triljoner US-dollar per år och deras ömsesidiga beroende är mer en följd av investeringar och dotterbolag (den mest avancerade formen av ekonomisk integration) än varuutbyten (en ytligare form av integration). I själva verket utgör den gränsöverskridande handeln endast 20 % av den transatlantiska handeln.

Investeringsflödet mellan Europa och USA är betydligt större än deras investeringar i Kina, Indien eller någon annanstans. Samma sak gäller den omsättning och de vinster som amerikanska företag och EU-företag genererar affärsverksamhet på andra sidan Atlanten. Den transatlantiska ekonomin har lett till 14 miljoner jobb på båda sidor av Atlanten.

En följd av denna långt utvecklade transatlantiska ekonomiska integration är att beslut i fråga om politik och lagstiftning som fattas på en sida av Atlanten får återverkningar på företag och konsumenter på andra sidan. Den politiska sfären tycks dock ännu inte ha insett omfattningen av dessa ekonomiska förutsättningar, och planerna på att fastställa en ram för det politiska och lagstiftningsmässiga samarbetet mellan Europeiska unionen och USA är för närvarande endast på fosterstadiet.

Som Joseph Quinlan har gjort gällande står de transatlantiska marknaderna i spetsen för globaliseringsprocessen. Med tanke på graden av transatlantisk ekonomisk integration skulle USA och Europa bokstavligen ha allt att förlora på en transatlantisk brytning. Deras ekonomiska välbefinnande och säkerhet är mycket nära sammanlänkade och därför kan ingen av de två makterna ta den transatlantiska ekonomin för givet. Det ligger i både USA:s och EU:s intresse att utveckla den ekonomiska integrationen, vilket inte bara skulle förstärka den ekonomiska tillväxten och det ekonomiska välbefinnandet i det transatlantiska området utan också vara en garanti för att handelsbalanserna inte ökar i förhållande till de nya ekonomiska stormakterna och skydda mot den volatilitet i den globala ekonomin som åtföljer dessa makters växande inflytande.

Om den transatlantiska ekonomins dominans ska kunna upprätthållas och utvecklas till sin fulla potential är det viktigt att det transatlantiska samarbetet i fråga om ekonomi och regleringar stärks och att de icke-tariffära hindren för handel och investeringar tas bort, det vill säga att man fullbordar den transatlantiska marknaden. Det ramverk som syftar till att stärka den transatlantiska ekonomiska integrationen, som antogs vid toppmötet mellan USA och EU 2007, är ett viktigt steg i den riktningen. Men om detta initiativ ska lyckas på lång sikt krävs ett konsekvent politiskt ledarskap och övervakning på högsta politiska nivå.

Med tanke på EU-ländernas och USA:s gemensamma värderingar och intressen, deras starka politiska och ekonomiska band och långa erfarenhet av ett lyckat samarbete förblir de varandras naturliga och oundgängliga allierade i mötet med de globala utmaningar som de tillsammans står inför. Varken USA eller EU kan hoppas på framgång genom att agera på egen hand, och de förbindelser som de har med tredjeländer är alltför ytliga för att erbjuda samma utsikter till framgång som det transatlantiska partnerskapet.

De transatlantiska parterna har en strategisk position för att gemensamt möta de kommande utmaningarna. I en överskådlig framtid kommer USA:s politiska, ekonomiska och militära dominans globalt att fortsätta vara obestridd. Europeiska unionen kan göra gällande att den i dag redan utgör den största integrerade ekonomin i världen. Tillsammans svarar EU och USA för över 40 % av världens samlade BNP och de har fortfarande en framträdande ställning och ett betydande inflytande i internationella organisationer som Förenta nationerna, Världshandelsorganisationen, Internationella valutafonden och Världsbanken. När de fastställer gemensamma normer och bestämmelser skapar de ofta en ny global "gylle standard". Slutligen är de två största givarna av utvecklingsstöd och har ett starkt politiskt inflytande runtom i världen.

Mot denna bakgrund finns det stort utrymme för ett förstärkt transatlantiskt partnerskap, som ligger i båda parter intresse. Om de åtgärder som vidtas för att avvärja de hot som beskrivits ovan blir effektiva kommer att bero på intensiteten i EU-USA-samarbetet och därmed också på de politiska ansvarigas vilja. Det finns dock stora hinder på båda sidor som försvårar samarbetet.

Några av hindren för ett förstärkt EU-USA-samarbete berör direkt de frågor som togs upp i förra kapitlet. Europeiska unionen skulle bli effektivare om den lyckades ta större plats på den internationella arenan och därmed bli en global partner till USA. För att uppnå detta mål måste EU konsolidera sin institutionella struktur, sina beslutsförfaranden och befogenheter framför allt när det gäller utrikespolitiken. USA måste å sin sida avstå från lite av sin auktoritet så att partnerskapet blir jämbördigt. Men det största hindret är att det fortfarande finns en tendens bland amerikanska politiker att ha en snäv syn på de transatlantiska förbindelserna som bygger på bilaterala förbindelser och/eller Nato, som är inriktat på den kollektiva säkerheten.

Dessa två aspekter visar på en mer strukturell svaghet i förbindelserna mellan EU och USA. Å ena sidan måste relationerna mellan Nato och EU återupplivas och omstruktureras, och lite framgång har gjorts på denna punkt. Å andra sidan, och kanske viktigare med tanke på de olika utmaningar som de transatlantiska parterna står inför, saknar EU och USA fortfarande en solid grund och en allmän ram för ett strukturerat samarbete. Den nya transatlantiska agendan från 1995 har visat sig vara otillräcklig för ett effektivt samarbete, inte minst på grund av att bestämmelserna endast delvis har tillämpats och i dag är helt inaktuella. Det finns ett överflöd av tillfälliga eller sektorspecifika dialoger och andra forum för utbyte och samarbete mellan USA och EU, men ett effektivt partnerskap kräver permanenta och organiserade samarbetssätt som garanterar politisk övervakning på högsta nivå på bägge sidor.

Slutligen måste man effektivare ta itu med några av de skiljaktigheter i fråga om intressen och metoder som onekligen existerar mellan USA och Europeiska unionen, vare sig de beror på kulturella eller geografiska särdrag. Till exempel betraktar Europeiska unionen sina förbindelser med Kina som i huvudsak ekonomiska, medan USA för sin del ser Kina som ett politiskt och säkerhetsmässigt hot på grund av sin regionala roll och sina åtaganden gentemot Japan och Taiwan. Det finns andra skillnader, men de har egentligen bara fördjupats på grund av extrema moralistiska anföranden, vare sig de har handlat om dödsstraff eller genetiskt modifierade organismer.

POLITISKA HANDLINGSALTERNATIV

Andra bilaterala förbindelser mellan Europeiska unionen och tredjeländer är viktiga, men alla bilaterala förbindelser är inte likvärdiga och EU måste nu försäkra sig om att partnerskapet med USA omfattar samtliga verksamhetsområden. Genom ett nära samarbete kan de utveckla nära förbindelser med andra viktiga allierade som Japan eller Indien för att möta kommande utmaningar.

Om detta gemensamma tillvägagångssätt för globala frågor ska förverkligas krävs särskilda åtgärder. Vi måste göra följande:

- Bli medvetna om att en multipolär värld håller på att framträda: det är viktigare än någonsin att de transatlantiska parterna arbetar tillsammans för att främja västerländska intressen och värderingar, inte minst när det gäller att hitta en gemensam grund för att möta de globala utmaningarna.
- Garantera en effektiv samordning mellan Nato, EU och USA och en mötesplats med andra allierade, för att möta de globala utmaningarna.
- Systematiskt främja åtgärder som vidtas gemensamt av EU och USA, särskilt i globala och regionala forum, och utarbeta ett partnerskapsfördrag mellan EU och USA i detta syfte.
- Fullborda den transatlantiska marknaden till 2015 för att fördjupa det bilaterala utbytet och främja global ekonomisk tillväxt.
- Upprätta ett nära samarbete i energi- och miljöfrågor mellan de transatlantiska parterna för att globala åtgärder.
- Se till att frågan om sönderfallande stater prioriteras i samarbetet mellan EU och USA. Om ett sådant förfarande utvecklas skulle det kunna leda till en noggrann översyn av EU:s och USA:s externa bistånd så att betydligt solidare tillvägagångssätt utvecklas för utformningen av samarbetet mellan EU och USA och deras respektive åtaganden.

- Utarbeta ett förslag till en gemensam strategi som grundar sig på befintliga texter (US 2006/EU 2003), och sammanfoga den med översynen av Natos strategiska utformning.
- Slutligen erkänna att det finns behov av att främja en djupgående reform av FN så att det speglar den globala intressebalansen 2025.

V: Slutsatser

Det är omöjligt att bilda sig en exakt uppfattning om vilka förhållanden som kommer att råda 2025. Men i detta dokument klargörs på ett tydligt sätt ett antal utvecklingstendenser som europeiska politiker inte kan bortse ifrån. Här beskrivs i detalj hur betydande var och en av dessa tendenser är och sedan presenteras de åtgärder som måste vidtas av dem som ansvarar för partiernas politiska program. De viktigaste punkterna är följande:

- Takten när det gäller de frågor som diskuteras ökar snabbt, och det sker nu en övergång från konstitutionella aspekter till framtidens globala utmaningar. Förändringstakten ökar; intrycket är att Europa inte anpassar sig tillräckligt snabbt.
- Dessa utmaningar kommer att få djupgående återverkningar på många olika nivåer. De är långsiktiga till sin natur och kan inte lösas genom någon mirakelkur.
- I en föränderlig global miljö kan ingen medlemsstat ensam klara utmaningarna. EU måste spela en väsentlig roll för att hjälpa sina medborgare att förstå vad dessa utmaningar innebär och uppmuntra dem att se på framtiden med optimism och tillförsikt.
- I en multipolär värld måste Europa upprätthålla förbindelser med alla aktörer, men närmare transatlantiska band kommer att vara grundläggande om kontinenten ska kunna möta dessa utmaningar, särskilt de som gäller ekonomi, energi/miljö och säkerhet. Det kommer att krävas en ny struktur för det transatlantiska partnerskapet.
- I en globaliserad värld som bygger på den digitala ekonomin kommer individen att vara den viktigaste beståndsdelen. Detta betyder att EU:s och medlemsstaternas byråkratiska etos måste anpassas så att de europeiska styrelseformerna följer med sin tid. Allmänheten använder sig av de nya teknikerna för att ställa de politiska ledarna till svars, diskutera idéer och verka för politisk förändring.
- EU bör vara mindre inriktat på att utvidga gränserna österut. Unionens gränser bör fastställas nu så att unionen får tid att befästa den inre sammanhållningen. EU borde ägna mer tid och ansträngningar åt akuta frågor som inte längre kan vänta, närmare bestämt på följande politikområden:
 - Global konkurrens: behovet av en radikal IT-revolution inom EU när det gäller utbildning, innovation och företagande, med särskild hänvisning till konkurrensen inom utbildningssystemet.
 - Demografi och invandring: en åldrande europeisk befolkning kommer att få djupa återverkningar på alla delar av livet - pensioner, transporter, bostäder etc. Framför allt måste arbetsmarknaden anpassas till deltidsarbete och det måste råda större selektivitet i invandringspolitiken.
 - Terrorism och säkerhet: vi måste se till att den västerländska demokratin överlever, klarlägga de radikala ideologiernas sanna natur och särskilt inrikta oss på att främja interkulturella kontakter.

EU måste fortsätta att prioritera främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter runtom i världen.

- Energi och miljö: vi måste anta den utmaning som klimatförändringarna medför genom att uppmuntra forskning och investeringar för att hitta nya tekniker som kan förbättra vårt levnadssätt och vår miljö i västvärlden; det finns ett akut behov av att utveckla nya tekniker som vätgasdrivna bränsleceller så att det blir möjligt att stärka Europas oberoende i förhållande till Mellanöstern och Ryssland. Vi måste nå ett nytt samförstånd när det gäller kärnkraften och få allmänheten att ställa sig bakom den.
- Vi skulle vilja understryka att dessa utmaningar hänger ihop med varandra. Innovation hänger ihop med demografi och invandring, invandring hänger ihop med terrorism och säkerhet och säkerhet med miljö- och energifrågor.
- Slutligen: om det visar sig att detta dokument kan bidra till att politiker blir medvetna om de faror som lurar bör det regelbundet uppdateras i takt med att sambandet mellan de olika frågorna förändras och saker och ting utvecklas och första gången kanske 2012?

European Ideas Network
EPP-ED, Europaparlamentet, rue Wiertz, 1047 Bryssel, Belgien

www.ein.eu